

2021Z15572

1

Bent u bekend met het bericht 'Bibberen om de gasprijs – Energierekening honderden euro's hoger'?

Antwoord

Ja.

2

Deelt u de conclusie dat het te beschamend voor woorden is dat de zoveelste stijging van de energierekening in aantocht is?

Antwoord

Er is terecht veel aandacht voor de betaalbaarheid van energie, zeker nu wereldwijd de energieprijzen sterk stijgen. Het kabinet heeft geen directe invloed op de leveringstarieven maar houdt de energieprijzen en de consequenties daarvan scherp in beeld.

Het kabinet erkent de zorgen rondom de stijgende energierekening. Om tegemoet te komen aan burgers en MKB voor de stijgende energierekening op de korte termijn doet het kabinet incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. Op deze manier is het mogelijk om op korte termijn een lastenverlichting te realiseren. De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen. De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs.

Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van ongeveer 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022. Ook stelt het kabinet 150 miljoen euro extra beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning via de gemeenten te helpen met de verduurzaming van hun (huur)woning. Voor verdere toelichting verwijs ik naar brief die ik uw Kamer heb gestuurd op vrijdag 15 oktober jl. (Kamerstuk 2021Z18173). De middelen voor isolatie komen bovenop de door het kabinet bij de Miljoenennota beschikbaar gestelde middelen van cumulatief 514 miljoen euro voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.

3

Hoe reageert u op de berekening van GasLicht.com dat de stroomrekening met 150 euro zal stijgen en de gasrekening (door niet-toereikende gasvoorraden en stijgende gasprijzen) met maar liefst 400 euro? Klopt dit?

Antwoord

Op dit moment is er sprake van een sterke stijging van de wereldwijde energieprijzen door onder andere een aantrekkende wereldeconomie en uitgelopen onderhoudswerkzaamheden. De exacte invloed die hogere gas- en elektriciteitsprijzen hebben op de energierekening van een huishouden hangt af van het type contract met de energieleverancier en van de prijsontwikkeling in de komende maanden. Die ontwikkeling is onzeker. Het CBS en het PBL komen in het voorjaar van 2022 met een nieuw actueel beeld van de ontwikkeling van de hele energierekening op basis van de prijzen in januari 2022. Het kabinet erkent de zorgen die er zijn en heeft daarom de energiebelastingen aangepast om huishoudens tegemoet te komen (zie ook antwoord 1).

4

Hoe reageert u op de voorspelling van GasLicht.com dat niet-toereikende gasvoorraden en stijgende gasprijzen in de toekomst vaker zullen voorkomen? Bent u ertoe bereid om, net als bij olie, ook een strategische voorraad voor gas aan te leggen?

Antwoord

Het is op voorhand moeilijk te voorspellen of de huidige situatie met zeer hoge prijzen en minder goed gevulde opslagen voor hoogcalorisch gas zich vaker gaat voordoen. Wel is bekend dat de oorzaken van de hoge prijzen voor een groot deel incidenteel zijn. Denk hierbij aan de aantrekkende wereldeconomie na de COVID-19 crisis en uitgelopen onderhoudswerkzaamheden. Daarnaast zien we dat de prijzen op de beurs voor levering van gas op langere termijn (na deze winter) weer normaliseren. Dit geeft aan dat de markt op dit moment verwacht dat de prijzen na de winterperiode weer naar beneden zullen gaan.

Met betrekking tot de vraag over strategische voorraden verwijs ik u graag naar de brief van 23 september jl. (Kamerstuk 2021D34787) waarin is aangegeven dat er geen noodzaak is voor het aanleggen van strategische voorraden of een afvulverplichting voor energieleveranciers op korte termijn omdat aan het beoogde doel al invulling is gegeven met de afspraken die zijn gemaakt met Shell en ExxonMobil over het vullen van opslagen voor laagcalorisch gas.

5

Deelt u de mening dat het tegenstrijdig is dat onze hypermoderne kolencentrales worden gesloten, dat er massa's onrendabele windturbines voor in de plaats komen en dat iedereen nota bene van het gas af moet, terwijl Nederland daardoor juist steeds meer afhankelijk wordt van gas?

Antwoord

Nee. Door de toename van wind en zon wordt de rol van kolen- en gascentrales in de elektriciteitsopwekking steeds kleiner. Niettemin blijven er centrales nodig die elektriciteit zullen leveren. De brandstof zal in dan toenemende mate CO₂-vrij moeten zijn. Gascentrales zullen in de toekomst vooral ingezet worden op momenten dat het aanbod vanuit wind- en zonne-energie ontoereikend is en er onvoldoende goedkope importmogelijkheden zijn.

6

Deelt u de mening dat het asociaal is dat huishoudens voor vele tienduizenden euro's van het gas af moeten, maar tot die tijd wel de hoofdprijs voor hun gasverbruik moeten betalen? Deelt u de conclusie dat huishoudens hoe dan ook financieel worden uitgeknepen?

Antwoord

Op dit moment kunnen bewoners niet gedwongen worden van het aardgas af te gaan.¹ Door over te stappen van aardgas naar duurzame bonnen wordt Nederland juist minder afhankelijk van aardgas.

Een belangrijk element in de energietransitie in de gebouwde omgeving is het isoleren van woningen en gebouwen. De huidige situatie met de hoge energieprijzen toont het belang van het besparen op het gebruik van energie. Energiebesparende maatregelen zoals isolatie van woningen kunnen hieraan bijdragen.

7

Deelt u de conclusie dat energie de afgelopen jaren een peperduur luxeproduct is geworden? Zo nee, hoe is het dan mogelijk dat nu al een op de tien huishoudens de energierekening amper nog kan betalen en het aantal energiearme huishoudens door de energietransitie steeds verder zal oplopen?

8

Hoe zorgt u ervoor dat de energierekening omlaag gaat, energie weer betaalbaar wordt en energiearmoede wordt uitgebannen?

Antwoord 7 en 8

Het kabinet wil dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Het kabinet monitort de energierekening nauwgezet, hiertoe heeft het kabinet het CBS en het PBL gevraagd jaarlijks een update van de energierekening te publiceren. TNO heeft recent in samenwerking met het CBS een onderzoeksrapport uitgebracht waarin energiearmoede in Nederland in kaart is gebracht. Hierin wordt niet alleen naar de betaalbaarheid van de energierekening gekeken maar

¹ Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 3596.

ook de kwaliteit van de woningen en in welke mate bewoners (financieel) in staat zijn deze te verduurzamen.

Het onderzoek van TNO bevestigt het beeld dat het verduurzamen van woningen zowel kan leiden tot een lagere energierekening, meer comfort en minder gezondheidsklachten voor huishoudens als dat het resulteert in klimaatwinst. Het kabinet vindt het daarom van belang hier stappen in te blijven zetten. Om huishoudens te helpen bij het verduurzamen van hun woning heeft het kabinet bijvoorbeeld het Nationaal Warmtefonds opgericht en worden subsidies voor eigenaar-bewoners (ISDE) en VvE's (SEEH) beschikbaar gesteld. Ook heeft het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.. Aanvullend stelt het kabinet 150 miljoen euro extra beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning via de gemeenten te helpen met de verduurzaming van hun (huur)woning.

Het kabinet deelt de zorgen rondom de hogere energieprijzen en monitort de situatie nauwgezet. Om op de korte termijn tegemoet te komen voor de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen heeft het kabinet besloten tot incidentele aanpassingen in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173). Of een huishouden zijn energierekening kan betalen, hangt niet alleen af van de uitgaven aan energie, maar ook van het besteedbare inkomen en de andere noodzakelijke uitgaven van huishoudens. Het kabinet weegt daarom in de koopkrachtbesluitvorming jaarlijks integraal alle plussen en minnen voor huishoudens, waaronder de energierekening.

2021Z17053

1

Bent u bekend met het bericht 'Energierekening wordt onbetaalbaar voor lage en middeninkomens'?

Antwoord

Ja.

2

Wat vindt u van het feit dat energietarieven zo hard stijgen dat gas en licht in 2022 onbetaalbaar dreigen te worden voor grote groepen Nederlanders, zowel voor lage- als middeninkomens? Kunt u in uw toelichting ingaan op hoe u gaat voorkomen dat energievergelijker Gaslicht.com gelijk gaat krijgen met haar voorspelling dat de energierekening volgend jaar nog eens honderden euro's zal stijgen?

Antwoord

Sinds de zomer is er sprake van een uitzonderlijke situatie op de gasmarkt. De energieprijzen, en in bijzonder die van gas, zijn in de afgelopen maanden fors gestegen. Het kabinet erkent deze zorgen. Het kabinet heeft geen directe invloed op de leveringstarieven, deze worden door de markt bepaald.

Wel heeft het kabinet invloed op de belastingen op de energierekening. Om tegemoet te komen voor de stijgende energierekening op de korte termijn als gevolg van de hoge gasprijzen doet het kabinet incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. Op deze manier is het mogelijk om op korte termijn een compenserende lastenverlichting te realiseren. De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen. De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs. Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022. Aanvullend stelt het kabinet 150 miljoen euro extra beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en een slecht geïsoleerde woning via de gemeenten te helpen met de verduurzaming van hun (huur)woning. Voor verdere toelichting verwijs ik naar brief die ik uw Kamer heb gestuurd op vrijdag 15 oktober jl. (Kamerstuk 2021Z18173). De middelen voor isolatie komen bovenop de door het kabinet bij de Miljoenennota beschikbaar gestelde middelen van cumulatief 514 miljoen euro voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.

3

Wat is uw reactie op de stellingname van de voorzitter van de vereniging van schuldhulpverleners, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet, die stelt dat de stijgende energieprijzen ontzettend zorgwekkend zijn? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

Het kabinet ziet dat deze situatie onzekerheid oplevert omdat mensen en bedrijven zich zorgen maken of de prijzen blijven stijgen en of ze hun energierekening nog kunnen betalen. Zoals ik eerder al aan gaf deelt het kabinet de zorgen over de stijgende energieprijzen. Om huishoudens op korte termijn tegemoet te komen heeft het kabinet besloten om tijdelijk maatregelen te nemen in de energiebelastingen.

4

Wat vindt u van het feit dat de drie bouwstenen die de inkomenspositie van Nederlanders bepalen, te weten energie, zorg en huur, zo vreselijk snel stijgen? Kunt u een toelichting geven met daarin uw visie hoe u deze negatieve spiraal wilt doorbreken?

Antwoord

Het kabinet herkent dat de prijzen stijgen. In de laatste Macro-Economische Verkenning van het CPB van afgelopen Prinsjesdag was reeds sprake van oplopende prijzen. Zo bedroeg de inflatie vorig jaar 1,1% en raamde het CPB voor het huidige jaar een toename naar 1,9%. Dat hangt samen met allerlei (macro-economische) factoren. Zo trekt de vraag aan en is sprake van aanbodrestricties. Een nadere blik op energie, zorg en huur levert het volgende beeld op.

Het kabinet erkent de zorgen van mensen over de stijgende energieprijzen. Daarom heeft het kabinet zoals hierboven genoemd incidenteel aanpassingen gedaan om de energiebelastingen in 2022 te verlagen. Ook de zorgpremie stijgt. Voor huishoudens met een lager inkomen wordt dat gedempt door een hogere zorgtoeslag. De huren in de sociale sector zijn juist bevroren en levert daarmee volgens het CPB een drukkend effect op de inflatie.

Het kabinet wil zorgen voor een evenwichtige inkomensontwikkeling. Voor de ontwikkeling van de inkomens wordt mede gekeken naar de koopkracht. In deze koopkracht zit een maatstaf voor de prijsontwikkeling van goederen en diensten, waar consumenten hun geld aan uitgeven. Kort gezegd wordt de ontwikkeling van de besteedbare inkomens afgezet tegen de ontwikkeling van de prijzen. Daarbij is sprake van gemiddeldes. Er kunnen altijd sprake zijn van individuele uitschieters in positieve en negatieve zin.

5

Bent u bekend met het feit dat uit eerder onderzoek bleek dat 650.000 mensen moeite hebben met het betalen van hun energierekening en lijden aan energiearmoede? Zo ja, bent u er zich van bewust dat deze groep door de stijgende energiekosten steeds groter wordt en wat gaat u doen om dat tijt te keren? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

TNO heeft recent in samenwerking met het CBS een onderzoeksrapport uitgebracht waarin energiearmoede in Nederland in kaart is gebracht. Hierin wordt niet alleen naar de betaalbaarheid van de energierekening gekeken maar ook naar de kwaliteit van de woningen en in welke mate bewoners (financieel) in staat zijn deze te verduurzamen. Het onderzoek van TNO bevestigt het beeld dat het verduurzamen van woningen zowel kan leiden tot een lagere energierekening, meer comfort en minder gezondheidsklachten voor huishoudens als dat het resulteert in klimaatwinst. Het kabinet vindt het daarom van belang hier stappen in te blijven zetten.

Om op de korte termijn tegemoet te komen voor de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen heeft het kabinet besloten tot incidentele aanpassingen in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173). Om huishoudens te helpen bij het verduurzamen van hun woning heeft het kabinet bijvoorbeeld het Nationaal Warmtefonds opgericht en worden subsidies voor eigenaar-bewoners (ISDE) en VvE's (SEEH) beschikbaar gesteld waarmee huishoudens ondersteund worden bij het isoleren van hun woning. Ook heeft het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.

Daarnaast stelt het kabinet 150 miljoen euro beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning te ondersteunen met isolatiemaatregelen via hun gemeente. Dat kan bijvoorbeeld met het aanbieden van energiebesparende maatregelen of een uitgebreid energiebespaaradvies. De maatregelen verzachten de gevolgen van de stijgende energieprijzen met extra aandacht voor huishoudens met een laag inkomen en uitkering.

Het kabinet deelt de zorgen rondom de hogere energieprijzen en blijft de ontwikkelingen rond de energieprijzen en de gevolgen voor de energierekening nauwlettend in de gaten houden. Het CBS en het PBL publiceren vanaf 2020 jaarlijks een update van de energierekening van huishoudens. Daarnaast komt PBL eind oktober bij de publicatie van de Klimaat- en Energieverkenning met een raming van de ontwikkeling van de energierekening op de lange termijn.

6

Bent u bekend met het feit dat de verduurzaming energie voorlopig niet goedkoper maakt? Zo ja, wat gaat u concreet doen om de rekening van uw klimaatdriften niet bij de burger en het bedrijfsleven te leggen? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

Het kabinet wil dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Daarbij heeft het kabinet aandacht voor de lastenverdeling tussen huishoudens en bedrijven. Het kabinet streeft er daarnaast naar om het klimaatbeleid kosteneffectief vorm te geven. Instrumenten zoals het ETS zijn nodig om de klimaatdoelen op een kosteneffectieve manier te realiseren. Nederland stemt beleidsinstrumenten zoveel mogelijk op elkaar af, om een zo effectief mogelijke beleidsmix te realiseren waarmee de juiste prikkels worden geleverd en leiden tot een evenwichtige lastenverdeling. Betaalbaarheid vergroot namelijk zowel het draagvlak voor de energietransitie, als de haalbaarheid ervan.

Als onderdeel van het klimaatbeleid wordt ingezet op energiebesparing, dit leidt tot minder blootstelling aan de energieprijzen en een lagere energierekening. Het kabinet monitort de energierekening nauwgezet, hiertoe heeft het kabinet het CBS en het PBL gevraagd jaarlijks een update van de energierekening te publiceren. Deze energietransitie vraagt veel van de samenleving en overheden moeten voortdurend monitoren in hoeverre de doelen, zeker ook voor burgers haalbaar blijven en bijsturen waar nodig.

7

Wat gaat u doen om de te beperkte gasvoorraad weer op peil te brengen? Kunt u dit toelichten, zeker nu de aanvoer van gas uit Rusland stakt?

Antwoord

Het is van belang onderscheid te maken tussen gebruikers van hoog- en laagcalorisch gas. Hoogcalorisch gas wordt vooral gebruikt door industriële grootverbruikers, terwijl de overige gebruikers, waaronder de beschermde afnemers, laagcalorisch gas gebruiken. De voorraden laagcalorisch gas zijn op niveau (meer dan 80 procent gevuld). In verband met het verminderen van de winning uit en voorgenomen sluiting van het Groningenveld zijn voor de komende jaren afspraken gemaakt met NAM en haar aandeelhouders Shell en ExxonMobil over het vullen van de laagcalorische opslag Norg met inachtneming van de leveringszekerheid. Hiermee wordt bereikt dat kan worden voldaan aan de leveringszekerheid van de laagcalorische gebruikers. De opslagen in Nederland voor hoogcalorisch gas zijn in gebruik voor levering aan niet-beschermde industriële afnemers of leveren opslagcapaciteit aan vragers uit buurlanden. Ik zie nu geen noodzaak om voor deze doelgroepen extra eisen op te leggen aan energieleveranciers. De Europese Commissie heeft in haar 'gereedschapskist' (toolbox) van 13 oktober j.l. aangegeven onderzoek te willen doen naar de nut en noodzaak tot een meer strategische aanpak van benutting van gasopslagcapaciteit in Europees verband. Een dergelijk onderzoek verwelkom ik.

8

Wordt er actief gas naar ons land verscheept? Zo ja, vanuit welke landen en in welke hoeveelheden? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

Nederland importeert een aanzienlijk deel van de gasvraag. Er wordt dus dagelijks gas naar Nederland getransporteerd. Dit gebeurt voornamelijk via pijpleidingen die verbonden zijn met Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast hebben we in Rotterdam een grote LNG terminal. Het is niet exact te zeggen welk deel van het gas dat nu Nederland inkomt uit welk land in welk land gewonnen is. Dit hangt sterk af van de contracten die leveranciers hebben en wat het aanbod is op de beurs. We weten alleen via welk buurland het Nederland binnen komt. In de brief van 9 februari 2021 over energieafhankelijkheid is mijn voorganger nader ingegaan op de herkomst van geïmporteerde energie waaronder gas (kamerstuk 21501-33-845). De twee belangrijkste leveranciers voor de EU zijn Rusland (ca. 40 procent) en Noorwegen (ca. 20 procent).

9

Heeft u de bereidheid om de lege gasvelden van Slochteren vol te pompen met ingekocht gas, teneinde een reservegasvoorraad aan te leggen? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

Nederland heeft relatief grote gasopslagen ten opzichte van andere Europese landen. Deze opslagen bieden vooralsnog ruim voldoende capaciteit om aan de opslagbehoefte te voldoen. Ik

zie daarom geen aanleiding voor het creëren van extra opslag. Dit kost daarnaast meerdere jaren en vele miljarden. Het is daarnaast technisch niet mogelijk gas op te slaan in de velden bij Slochteren omdat deze te groot zijn.

10

Bent u bekend met het feit dat Wim Turkenburg, emeritus hoogleraar Science, Technology & Society van de Universiteit Utrecht, stelt dat het injecteren van stikstofgas in leegkomende delen van het gasveld Groningen aardbevingen weet te voorkomen? Kunt u hierop reageren?

Antwoord

Al in 2014 heeft de toenmalige minister van Economische Zaken uw Kamer geïnformeerd over onderzoek naar stikstofinjectie in het Groningenveld om daarmee aardbevingen te voorkomen of te beperken (Kamerstuk 33 529, nr. 28). De conclusie uit dit onderzoek was dat deze optie door de enorme volumes aan stikstof die nodig zouden zijn niet tijdig, niet zonder grote impact op het landschap en niet tegen acceptabele kosten te realiseren was. Daarnaast gaat ook injectie gepaard met een kans op aardbevingen. Recent onderzoek naar het seismisch risico van gasopslagen (KEM-01, zie www.kemprogramma.nl) heeft dat bevestigd. Nadere onderzoeken op dit onderwerp hebben niet tot een andere conclusie geleid. Al met al beschouw ik stikstofinjectie niet als een reële optie voor het Groningenveld.

11

Deelt u de mening dat de naar schatting nog 600 miljard kubieke meter aardgas in Groningen, die goed is voor 75 miljard euro, het waard is om de mogelijkheid van stikstofinjecties te onderzoeken en met Groningen goede afspraken te maken dat zij vooraan zitten om te profiteren van de baten van eventueel hernieuwde aardgaswinning? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

Het kabinet blijft bij het besluit uit 2018 om de gaswinning uit het Groningenveld omwille van de veiligheid zo snel mogelijk volledig te beëindigen. Bij de afbouw van de winning en het sluiten van de verschillende productielocaties wordt ervoor gezorgd dat de leveringszekerheid is geborgd. Er zal wat het kabinet betreft geen sprake zijn van hernieuwde aardgaswinning. Zodra productielocaties uit gebruik zijn genomen kunnen deze niet meer worden ingezet en ik bereid een wetswijziging voor waarmee verdere gaswinning uit het Groningenveld verboden wordt zodra dat vanuit perspectief van de leveringszekerheid mogelijk is.

12

Heeft u de bereidheid om bij eventuele hernieuwde gaswinning een Gasfonds voor Groningen op te richten, waarmee niet alleen eventuele schades direct kunnen worden vergoed, maar ook directe investeringen in de provincie gedaan kunnen worden?

Antwoord

Er zal geen sprake zijn van hernieuwde gaswinning uit het Groningenveld. Zie ook het antwoord op vraag 12. Er is sinds 2018 ca 2,6 miljard euro vrijgemaakt voor investeringen in de leefbaarheid, de economie en het toekomstperspectief van de provincie.

13

Heeft u de bereidheid om het gas bij eventuele hernieuwde gaswinning alleen voor binnenlands gebruik aan te wenden? Kunt u dit toelichten?

Antwoord

De gasmarkt is een wereldwijde markt en de Nederlandse gas- en energiemarkt is onderdeel van de Europese interne markt. Het is niet mogelijk op basis van de van toepassing zijnde Europese regelgeving om binnenlandse productie alleen voor onszelf te houden. Daarnaast is het ook technisch gezien niet of nauwelijks mogelijk vanwege de geïntegreerde markten met buurlanden. Bovendien is het strategisch zeer onverstandig om binnenlandse productie enkel voor onszelf te houden. Nederland is immers zelf afhankelijk van levering en doorvoer van gas uit buurlanden.

2021Z17142

1

Bent u bekend met het bericht 'Helft van je energierekening is belasting'?

Antwoord

Ja.

2

Wat vindt u van het feit dat uw belastingterreur er mede de oorzaak van is dat de energieprijzen de pan uitrijzen?

Antwoord

De energierekening bestaat uit drie componenten: de leveringstarieven, de nettatarieven en de belastingen op energie. Op dit moment zien we een stijging van de leveringstarieven, de commerciële prijzen voor energie. Het kabinet heeft geen directe invloed op de leveringstarieven. Wel heeft het kabinet directe invloed op de belastingen op energie. Om tegemoet te komen voor de stijgende energierekening op de korte termijn als gevolg van de hoge gasprijzen doet het kabinet incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. Het kabinet verhoogt ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw).

Ten tweede wordt in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022. Voor meer informatie over dit besluit verwijst ik u naar de Kamerbrief (Kamerstuk 2021Z18173).

3

Bent u bekend met het feit dat 550.000 mensen al lijden door energiearmoede en dat 3,8 miljoen huishoudens in Nederland potentieel ook in de problemen kunnen komen? Zo ja, hoe gaat u dat voorkomen?

Antwoord

Het kabinet wil dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Het kabinet monitort de energierekening nauwgezet, hiertoe heeft het kabinet het CBS en het PBL gevraagd jaarlijks een update van de energierekening te publiceren. TNO heeft recent in samenwerking met het CBS een onderzoeksrapport uitgebracht waarin energiearmoede in Nederland in kaart is gebracht. waarin niet alleen naar de betaalbaarheid van de energierekening wordt gekeken maar ook de kwaliteit van de woningen en in welke mate bewoners (financieel) in staat zijn deze te verduurzamen.

Het onderzoek van TNO bevestigt het beeld dat het verduurzamen van woningen zowel kan leiden tot een lagere energierekening, meer comfort en minder gezondheidsklachten voor huishoudens als dat het resulteert in klimaatwinst. Het kabinet vindt het daarom van belang hier stappen in te blijven zetten. Om huishoudens te helpen bij het verduurzamen van hun woning heeft het kabinet bijvoorbeeld het Nationaal Warmtefonds opgericht en worden subsidies voor eigenaar-bewoners (ISDE) en VvE's (SEEH) beschikbaar gesteld. Ook heeft het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen. Aanvullend stelt het kabinet 150 miljoen euro extra beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning via de gemeenten te helpen met de verduurzaming van hun (huur)woning.

Het kabinet deelt de zorgen rondom de hogere energieprijzen en monitort de situatie nauwgezet. Om op de korte termijn tegemoet te komen voor de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen heeft het kabinet besloten tot incidentele aanpassingen in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173). Of een huishouden zijn energierekening kan betalen, hangt niet alleen af van de uitgaven aan energie, maar ook van het besteedbare inkomen en de andere noodzakelijke uitgaven van huishoudens. Het kabinet weegt daarom in de

koopkrachtbesluitvorming jaarlijks integraal alle plussen en minnen voor huishoudens, waaronder de energierekening.

4

Deelt u de mening dat de hoogte van belasting op energie een politieke keuze is, een keuze die steeds meer mensen de energiearmoede indrijft en totaal onaanvaardbaar is? Zo ja, wilt u de belasting op energie subiet verlagen, onder andere door de Opslag Duurzame Energie (ODE) te schrappen en de btw voorlopig naar 6 procent te verlagen? Graag een toelichting

Antwoord

Zoals hierboven al aangegeven heeft het kabinet besloten om huishoudens op de korte termijn tegemoet te komen voor de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen door een aantal incidentele aanpassingen in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173). Door deze aanpassingen zal een huishouden met een gemiddeld verbruik in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ontvangen ten opzichte van waarvan uit is gegaan bij het Belastingplan 2022.

2021Z17417

1

Kent u het bericht 'Gazprom cuts gas to EU via Belarus by 70 percent'?

Antwoord

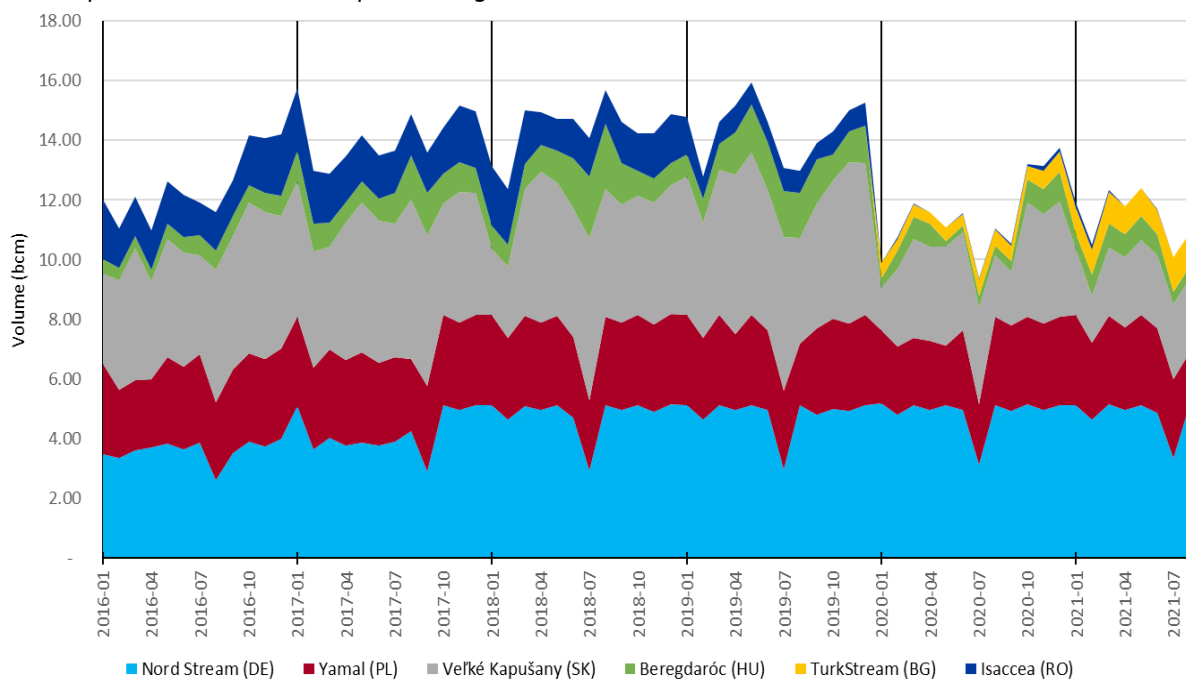
Ja

2

Wat betekent het gedeeltelijk dichtdraaien van de gaskraan door Gazprom, in kwantitatieve zin voor de Nederlandse gasimport?

Antwoord

Het is enkel mogelijk om de Europese gasimport vanuit Rusland te meten. Dit kan niet worden onderverdeeld in specifiek Nederlandse gasimport omdat dat inzicht zou vereisen in de portfolio's van private bedrijven die gas op een Europese markt leveren. Wat betreft de levering van Gazprom naar de EU-lidstaten verwijs ik graag naar onderstaand diagram met recente cijfers van de Europese toezichthouder op de energiemarkt ACER.

3

In welke mate draagt dit bij aan de zeer explosief gestegen gasprijzen in Nederland?

Antwoord

In bijgevoegde Kamerbrief wordt onder andere verwezen naar internationale experts van bijvoorbeeld het Internationale Energieagentschap (IEA), nationale experts geraadpleegd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, alsmede de Europese toezichthouder op de gasmarkt ACER, die wijzen op een combinatie van vraag- en aanbodfactoren voor de hoge gasprijzen.

4

Klopt het wat EU-commissaris Kadri Simson zegt, dat Gazprom zich desondanks houdt aan de langetermijncontracten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De opmerking dat Gazprom zich houdt aan de leveringscontracten wordt ondersteund door het Internationaal Energieagentschap.² Ik heb geen reden om aan deze lezing te twijfelen.

5

Indien wat Simson zegt klopt, is dan de conclusie dat Nederland zelf de zaken gewoon totaal niet op orde heeft door het sluiten van korte termijncontracten en het hanteren van gevaarlijk lege gasvoorraden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

In de begeleidende Kamerbrief ga ik onder meer in op het vraagstuk van lange termijncontracten en gasbergingen.

6

Hoe verklaart u het verschil tussen de uitspraken van Simson en die van voorzitter van de Europese Commissie Von der Leyen, die juist stelt dat het optreden van Rusland de hoofdoorzaak is van de gestegen gasprijzen?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 3 voor de factoren die wat het kabinet betreft de oorzaken zijn van de gestegen gasprijzen.

7

Wanneer gaat Nederland nou eens investeren in kernenergie, zodat we minder afhankelijk worden van weersinvloeden, Gazprom of haperende EU-politiek zoals inzake Nord Stream 2?

Antwoord

Kernenergie wordt als onderdeel van de energiemix in Nederland niet uitgesloten. Dit is ook zo opgenomen in het Klimaatakkoord en is onderdeel van het beleid om technologie-neutraal te sturen op CO₂-reductie. Dit houdt in dat marktpartijen die aan de randvoorwaarden voldoen in aanmerking kunnen komen voor een vergunning voor de bouw van een kerncentrale. Verschillende studies laten ook zien dat voor 2050 kernenergie een kosteneffectieve mogelijkheid kan zijn en dat een positieve business case op lange termijn tot de mogelijkheden kan behoren. Op 7 juli 2021 stuurde ik een rapport met de marktconsultatie kernenergie naar uw Kamer. Hierin kondigde ik ook aan een scenariostudie voor de periode 2030-verder dan 2050 te laten opstellen (Kamerstuk 32645, nr.96).

8

Bent u bereid de Nederlandse olie- en gasmaatschappijen voortaan te verplichten bepaalde minimumvoorraden aan te leggen zoals ook enkele andere landen doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De Nederlandse overheid heeft een publieke belang in het garanderen van de leveringszekerheid van de beschermde afnemers zoals huishoudens. De beschermde afnemers in Nederland gebruiken, in tegenstelling tot de beschermde afnemers in de andere landen, enkel laagcalorisch gas. In het kader van het zo snel mogelijk sluiten van het Groningenveld heeft de overheid afspraken gemaakt met de eigenaren Shell en Exxon over het vullen van de laagcalorische gasopslag te Norg in de komende jaren.

Zo is gegarandeerd dat het Groningenveld gesloten kan worden met behoud van de leveringszekerheid voor de beschermde afnemers. De opslagen in Nederland voor hoogcalorisch gas zijn in gebruik voor levering aan niet-beschermde industriële afnemers of leveren opslagcapaciteit aan vragers uit buurlanden. Ik zie nu geen noodzaak om voor deze doelgroepen extra eisen op te leggen aan energieleveranciers. De Europese Commissie heeft in haar 'toolbox' op 13 oktober een onderzoek voor het najaar aangekondigd naar de mogelijkheden van meer strategisch gebruik van gasopslagen in Europa. Ik zie uit naar de resultaten hiervan.

² <https://www.iea.org/news/statement-on-recent-developments-in-natural-gas-and-electricity-markets>

2021Z17408

1

Kent u het bericht 'Opnieuw sterke stijging gasprijs, nu al acht keer zo hoog als een jaar geleden'?

Antwoord

Ja.

2

Hoeveel hoger zal de gemiddelde jaarlijkse energierekening uitvallen ten opzichte van eerdere schattingen van 500 tot 600 euro?

Antwoord

Op dit moment is er sprake van een sterke stijging van de wereldwijde energieprijzen door onder andere een aantrekkende wereldeconomie en uitgelopen onderhoudswerkzaamheden. De exacte invloed die hogere gas- en elektriciteitsprijzen hebben op de energierekening van een huishouden hangt af van het type contract met de energieleverancier. Om tegemoet te komen voor de stijgende energierekening op de korte termijn doet het kabinet incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. Op deze manier is het mogelijk om op korte termijn een lastenverlichting te realiseren. De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen. De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs.

Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan.

Aanvullend stelt het kabinet 150 miljoen euro extra beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en een slecht geïsoleerde woning via de gemeenten te helpen met de verduurzaming van hun (huur)woning. Voor verdere toelichting verwijs ik naar brief die ik uw Kamer heb gestuurd op vrijdag 15 oktober jl. (Kamerstuk 2021Z18173). De middelen voor isolatie komen bovenop de door het kabinet bij de Miljoenennota beschikbaar gestelde middelen van cumulatief 514 miljoen euro voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.

De ontwikkeling van de prijzen is onzeker en het kabinet monitort de energierekening nauwgezet. Het CBS en het PBL komen in het voorjaar van 2022 met een nieuw actueel beeld van de ontwikkeling van de hele energierekening op basis van de prijzen in januari 2022.

3

Kunt u een indicatie geven van de stijging van de energierekening voor een slecht geïsoleerd huis zonder zonnepanelen?

4

Kunt u een indicatie geven van de stijging van de energierekening voor een goed geïsoleerd huis met zonnepanelen?

Antwoord 3 en 4

Het CBS publiceert samen met het PBL jaarlijks een actueel beeld van de energierekening. Het CBS brengt daarbij ook de spreiding in kaart door middel van een tiental huishoudprofielen met elk een bijbehorend gas- en elektriciteitsverbruik. Deze huishoudprofielen houden rekening met verschillende typen woningen, zowel oud als nieuw, en gezinsgroottes. Daarbij is geen specifiek verbruik van een goed geïsoleerd huis met zonnepanelen en een slecht geïsoleerd huis zonder zonnepanelen beschikbaar.

In onderstaande tabel is de energierekening op jaarbasis voor de verschillende profielen geschetst op basis van de prijzen van CBS cijfers voor januari 2020, januari 2021 en september 2021 en het gemiddelde jaarlijkse energieverbruik per profiel. Hier wordt uitgegaan van het gemiddelde variabele leveringstarief dat de consument per eenheid betaalt voor de levering van gas en elektriciteit. Energiecontracten worden per type geaggregeerd tot een gemiddelde prijs en gewogen op basis van het aantal aansluitingen aan het begin van het jaar. Bij een huishouden met gemiddeld energieverbruik in 2022 leidt de stijging in de leveringstarieven van januari tot september van dit jaar al tot een stijging van de energierekening van circa 250 euro op jaarbasis. Het is de verwachting dat dit bedrag de komende maanden verder op zal lopen omdat steeds meer huishoudens te maken krijgen met hogere tarieven. De tabel maakt onder andere inzichtelijk dat er een significant verschil is in de energierekening van oude woningen ten opzichte van nieuwere woningen.

Tabel 1: indicatie omvang totale energierekening op jaarbasis (in €) voor groepen huishoudens (op basis van PBL en CBS** gegevens)*

	Prijzen jan '20	Prijzen jan '21	Prijzen sep '21
Gemiddeld verbruik	1573	1513	1774
Een bewoner in nieuw, klein appartement	855	820	969
Een bewoner in oud, klein appartement	990	950	1124
Een bewoner in oude, kleine rijwoning	1220	1170	1396
Een bewoner in oude, middelgrote rijwoning	1440	1385	1599
Twee of meer bewoners in oud, klein appartement	1285	1235	1488
Twee of meer bewoners in oude, kleine rijwoning	1575	1515	1792
Twee of meer bewoners in nieuwe, middelgrote rijwoning	1555	1495	1769
Twee of meer bewoners in oude, middelgrote rijwoning	1790	1720	2035
Twee of meer bewoners in oude, grote rijwoning	2360	2270	2686
Twee of meer bewoners in oude, grote vrijstaande woning	2835	2730	3232

**Bij de prijzen van januari 2020 en januari 2021 is de PBL raming voor het gemiddelde energieverbruik in 2021 gehanteerd, bij de september 2021 prijzen de PBL raming voor het gemiddelde energieverbruik in 2022.*

***Voor de huishoudprofielen is de meest recente CBS raming voor het gemiddelde verbruik gebaseerd op 2019.*

5

Vindt u het ook onacceptabel dat de 550.000 huishoudens die in energie-armoede leven zo'n enorm extra bedrag moeten betalen voor energie? Zo ja, hoe gaat u dit voorkomen?

Antwoord

TNO heeft recent in samenwerking met het CBS een onderzoeksrapport uitgebracht waarin energiearmoede in Nederland in kaart is gebracht. Hierin wordt niet alleen naar de betaalbaarheid van de energierekening gekeken maar ook naar de kwaliteit van de woningen en in welke mate bewoners (financieel) in staat zijn deze te verduurzamen. Het onderzoek van TNO bevestigt het beeld dat het verduurzamen van woningen zowel kan leiden tot een lagere energierekening, meer comfort en minder gezondheidsklachten voor huishoudens als dat het resulteert in klimaatwinst. Het kabinet vindt het daarom van belang hier stappen in te blijven zetten.

Om op de korte termijn tegemoet te komen voor de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen heeft het kabinet besloten tot incidentele aanpassingen in de energiebelasting

voor 2022 (Kamerstuk 2021Z18173). Op deze manier is het mogelijk om op korte termijn een lastenverlichting te realiseren. De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen. De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs.

Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit met 8,389 cent (inclusief btw) verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022. Voor verdere toelichting verwijs ik naar brief die ik uw Kamer heb gestuurd op vrijdag 15 oktober jl. (Kamerstuk 2021Z18173).

Om huishoudens te helpen bij het verduurzamen van hun woning heeft het kabinet bijvoorbeeld het Nationaal Warmtefonds opgericht en worden subsidies voor eigenaar-bewoners (ISDE) en VvE's (SEEH) beschikbaar gesteld waarmee huishoudens ondersteund worden bij het isoleren van hun woning. Ook heeft het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen. Daarnaast stelt het kabinet 150 miljoen euro beschikbaar om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning te ondersteunen met isolatiemaatregelen via hun gemeente. Dat kan bijvoorbeeld met het aanbieden van energiebesparende maatregelen of een uitgebreid energiebespaaradvies. De maatregelen verzachten de gevolgen van de stijgende energieprijzen met extra aandacht voor huishoudens met een laag inkomen en uitkering.

Het kabinet deelt de zorgen rondom de hogere energieprijzen en blijft de ontwikkelingen rond de energieprijzen en de gevolgen voor de energierekening nauwlettend in de gaten houden. Het CBS en het PBL publiceren vanaf 2020 jaarlijks een update van de energierekening van huishoudens. Daarnaast komt PBL eind oktober bij de publicatie van de Klimaat- en Energieverkenning met een raming van de ontwikkeling van de energierekening op de lange termijn.

6

Bent u het ermee eens dat de tientjes korting op de energierekening naar aanleiding van de motie Hermans veel te weinig zijn om serieus tegemoet te komen in de extra honderden euro's op de energierekening?

Antwoord

Zoals ik hierboven al aangeef heeft het kabinet besloten om een tweetal aanpassingen in de energiebelasting voor 2022 door te voeren (Kamerstuk 2021Z18173). Deze aanpassingen zorgen voor dat een tegemoetkoming van in totaal ongeveer 430 euro (inclusief btw) huishouden met een gemiddeld verbruik ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022.

7

Hoeveel extra huishoudens zullen er naar uw verwachting in energie-armoede moeten leven bij de huidige energieprijzen?

Antwoord

Er bestaat geen eenduidige definitie van energiearmoede en daarom geen eenduidig antwoord op deze vraag. Het aantal huishoudens in energiearmoede hangt af van de definitie die gehanteerd wordt. Het PBL heeft in het rapport "Met en Twee Maten" de kosten van de energierekening voor huishoudens in verschillende inkomensgroepen in kaart gebracht. Dit doet het PBL op basis van betaalrisico en een hoge energiequote, het aandeel van het besteedbaar inkomen dat uitgegeven wordt aan energie. Het onderzoek geeft aan dat Nederland ongeveer 528.000 huishoudens met een betaalrisico telde in 2014-2015. Ongeveer de helft van deze huishoudens (269.000) heeft ook een hoge energiequote.

TNO stelt in het recente rapport "de feiten over energiearmoede in Nederland" voor een breed begrip van energiearmoede te hanteren, waarin niet alleen naar de betaalbaarheid van de energierekening wordt gekeken maar ook de kwaliteit van de woningen en in welke mate bewoners (financieel) in staat zijn deze te verduurzamen. TNO benoemt een getal van ongeveer

550.000 huishoudens, zo'n zeven procent van het totaal, dat volgens hen in energiearmoede leeft.³

Daarnaast is de impact van de huidige energieprijzen per huishouden afhankelijk van onder andere het type contract met de energieleverancier en het specifieke verbruik van een huishouden.

8

Welke maatregelen kunnen er genomen worden om de mensen te helpen die financieel het meest in het nauw komen? Hoe kijkt u aan tegen maatregelen in onder andere Frankrijk en België om energiecheques te verstrekken aan de allerlaagste inkomens?

Antwoord

Zoals ook in de Kamerbrief (Kamerstuk 2021Z18173) aangegeven heeft het kabinet heeft ervoor gekozen om op korte termijn compensatie te bieden. De aanpassingen in de energiebelastingen zijn maatregelen die direct aangrijpen op de hoogte van de energierekening van huishoudens en mkb.

In aanvulling op de aanpassingen in de energiebelasting, en meer vergelijkbaar met de bovengenoemde vouchers, heeft het kabinet 150 miljoen euro beschikbaar gesteld om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning te ondersteunen met isolatiemaatregelen via hun gemeente. Dat kan bijvoorbeeld met het aanbieden van energiebesparende maatregelen of een uitgebreid energiebespaaradvies. Deze exacte invulling van deze maatregel wordt de komende tijd verder uitgewerkt. De maatregelen verzachten de gevolgen van de stijgende energieprijzen met extra aandacht voor huishoudens met een laag inkomen en uitkering.

9

Welke rol ziet u voor isolatie van woningen in het verkleinen van de effecten van fluctuerende gasprijzen en het tegengaan van energie-armoede?

Antwoord

Een belangrijk element in de energietransitie in de gebouwde omgeving is het isoleren van woningen en gebouwen. De huidige situatie met de hoge energieprijzen toont het belang van het besparen op het gebruik van energie. Energiebesparende maatregelen zoals isolatie van woningen kunnen hieraan bijdragen. Dit stimuleert het kabinet door onder andere het Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen, waarvoor het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld. Ook heeft het kabinet 150 miljoen euro beschikbaar gesteld om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slecht geïsoleerde woning te ondersteunen met isolatiemaatregelen via hun gemeente.

10

Waarom bevat de subsidieregeling Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) de voorwaarde om minimaal twee energiebesparende maatregelen te nemen? Deelt u de zorg dat huishoudens met een laag inkomen hierdoor minder in staat zijn om te isoleren?

Antwoord

De 2-maatregelen eis voor isolatiemaatregelen in de ISDE is overgenomen uit de vroegere SEEH-regeling van BZK. Met een brief van 15 oktober 2021 heeft mijn collega van BZK u geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie van de SEEH. Eén van de in deze evaluatie opgenomen aanbevelingen betrof de aanbeveling om de 2-maatregelen eis te handhaven teneinde het aantal free-riders te beperken en het additionele effect van de subsidie zo groot mogelijk te maken. Zoals ook aangegeven in de reactie van mijn collega op deze aanbeveling zorgt de 2-maatregelen eis er voor dat de regeling een groter stimulerend effect heeft.

Ieder jaar nemen veel mensen, ook zonder subsidie, al één maatregel. Bijvoorbeeld om te besparen op de energierekening, bij regulier onderhoud (nieuwe kozijnen met dubbel glas) of voor het milieu. De ISDE is erop gericht om woningeigenaren te stimuleren een stap extra te zetten en

³ Recentelijk heeft TNO een inschatting gemaakt dat ongeveer 170.000 huishoudens in aanvulling op het eerder genoemde getal in energiearmoede kunnen belanden als gevolg van aanhoudende hoge gasprijzen.

twee of meer maatregelen tegelijk te nemen. Daarbij zorgt de 2-maatregelen eis ook voor een focus op woningen met een slechter energielabel, omdat in dergelijke woningen meer maatregelen genomen kunnen worden.

Ik teken hierbij aan dat het in de ISDE ook mogelijk is om een isolatiemaatregel te combineren met een investering in een warmtepomp, zonneboiler of warmtenetaansluiting als tweede maatregel. Deze maatregelen dragen ook bij aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Voor wat betreft beleid specifiek gericht op lage inkomens merk ik allereerst dat veel huishoudens met een laag inkomen niet in een koopwoning wonen. De ISDE richt zich op eigenaar-bewoners van koopwoningen. Daarnaast geldt dat het in een generieke subsidieregeling als de ISDE niet goed mogelijk is om onderscheid te maken tussen lage en hogere inkomens. Mijn collega van BZK zal u binnenkort informeren over de invulling van een nationaal isolatie programma en de aandacht daarin voor lagere inkomens.

11

Welke maatregelen gaat u nemen om prijsstijgingen van gas in de toekomst te beperken?

Antwoord

De gasmarkt is een wereldmarkt en gasprijzen komen tot stand door mondiale ontwikkelingen in vraag en aanbod. Het kabinet heeft dan ook geen invloed op die prijsontwikkelingen. Het kabinetsbeleid voor leveringszekerheid is onder meer gericht op diversificatie van bronnen en routes. Daarmee neemt de kwetsbaarheid van de economie en de huishoudens voor de ontwikkelingen op de gasmarkt af. Het intensiveren van het klimaatbeleid met nadruk op groei hernieuwbare bronnen en energie-efficiëntie is ook onderdeel van dit beleid.

12

Waarom heeft u er niet voor gekozen om langetermijncontracten voor gasimport af te sluiten, ondanks adviezen van GasUnie hierover en ondanks dat een deel van de Kamer hier in 2018 al op aandrang?

Antwoord

De Europese gasmarkt is een open markt, waar private bedrijven gas inkopen en verkopen. Overheden sluiten geen gascontracten met andere overheden. In (Noordwest-)Europa zijn bedrijven actief die in meerdere landen gas leveren. In steeds mindere mate zijn er specifiek Nederlandse en op Nederland gerichte importeurs actief. Verder geldt dat langetermijncontracten geen garantie bieden voor lage of stabiele prijzen. Dit omdat prijzen die moeten worden betaald onder langetermijncontracten veelal zijn gekoppeld aan de vigerende prijzen die op handelsplaatsen, met name de TTF, tot stand komen. In algemene zin hebben bedrijven naast spotinkopen (inkopen tegen de dag-, dag vooruit- en maand vooruitprijs) en kortlopende contracten, ook langetermijncontracten. Dit voor hun gehele portfolio, waar ook hun Nederlandse activiteiten onder vallen. Dergelijke bedrijven verplichten langetermijncontracten voor alleen Nederland te sluiten kan als gevolg hebben dat zij hun Nederlandse activiteiten afbouwen. Daarnaast staat dit op gespannen voet met EU-regelgeving voor de interne markt voor gas.

13

Wat is de actuele stand van zaken rondom het afschakelplan gas die in 2018 per motie is afgedwongen? Hoe staat het specifiek met het regelen van de juiste juridisch afgedekte mandaten om gericht in te grijpen op het niveau van individuele gebruikers, bedrijven en/of sectoren?

Antwoord

Hoewel er bij grootschalige gastekorten die leiden tot een gascrisis voor het uitvoeren van het bescherm en herstelplan gas een beroep kan worden gedaan op noodwetten, zoals bijvoorbeeld de Distributiewet, is voor een deel van de daarin genoemde maatregelen een wijziging van regelgeving vereist, om ten behoeve van de juiste mandaten. Ik bereid daarom een wijziging van de Gaswet voor om hierin te voorzien en verwacht dit voorstel volgend jaar aan de kamer te kunnen aanbieden.

14

Deelt u de analyse van de Europese Commissie en het Internationaal Energieagentschap dat de verhoogde gasprijzen geen gevolg zijn van de verduurzaming van het energiesysteem?

Antwoord

De huidige hoge gasprijzen zijn een gevolg van een aanbodkrapte op een mondiale markt. Deze krapte kent een aantal verschillende oorzaken, zoals de snelle economische herstel na de eerdere lockdownfase waarin veel economieën ten tijde van de Coronapandemie zich bevonden. Veel grondstofmarkten zijn daardoor nog niet in balans met hogere prijzen als gevolg.. In de begeleidende Kamerbrief ga ik nader in op een aantal factoren die de hoge prijzen verklaren.

15

Kunt u deze vragen, gezien de urgentie, voor de begrotingsbehandeling van Economische Zaken en Klimaat beantwoorden?

Antwoord

Ik deel de urgentie en heb gestreefd naar zo spoedig mogelijke beantwoording van de vragen.

2021Z17651

1

Wat zijn de laatst beschikbare cijfers over de te verwachten gasprijs en energieprijs voor huishoudens komend jaar?

Antwoord

Het CBS publiceert maandelijks de gemiddelde energietarieven voor consumenten in de Statline tabel "gemiddelde energietarieven voor consumenten"⁴. De laatst beschikbare cijfers over de gasprijzen en energieprijzen zijn de prijzen van september 2021. Het gaat daarbij om variabele leveringstarieven van 0,4054 per m³ voor aardgas en 0,1064 per kWh voor elektriciteit. De verdere ontwikkeling van de energieprijzen is erg onzeker en lastig te voorspellen.

2

Is er bekend welk aandeel van de huishoudens hun prijs hebben vastgelegd voor een langere duur en daardoor komend jaar nog geen last hebben van de prijsstijging?

Antwoord

Op basis van gegevens van de ACM over de contracten van huishoudens heeft het kabinet in kaart gebracht welke huishoudens mogelijk te maken krijgen met een prijsstijging. Hieruit is geconcludeerd dat het overgrote merendeel te maken krijgt met een stijgende energierekening als gevolg van de stijgende energieprijzen. De ACM geeft aan dat ongeveer 45% van de huishoudens een variabel energiecontract heeft, waarvan de prijzen in de regel op 1 januari en op 1 juli aangepast worden. Daarnaast zijn er ook huishoudens met vaste contracten waarbij het contract binnen nu en een paar maanden afloopt, hoeveel dit er precies zijn is niet bekend. Uiteraard is er ook een deel van de huishoudens dat niet of in mindere mate te maken krijgt met de stijging van de leveringstarieven.

3

Op welke wijze is deze prijsstijging precies meegenomen in de koopkrachtplaatjes van het Centraal Planbureau in de Macro Economische Verkenning? Zit dat alleen in de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp) of wordt dit op een andere wijze meegenomen?

Antwoord

De prijsstijging zit inderdaad voor de koopkrachtplaatjes in de inflatieraming. In de inflatieraming zit de prijsontwikkeling van goederen en diensten, waaraan consumenten hun geld uitgeven. Maatstaven hiervoor zijn de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp) en de consumentenprijsindex (cpi). In de koopkrachtplaatjes wordt deze prijsontwikkeling (cpi) afgezet tegen de ontwikkeling van de besteedbare inkomens.

4

Kunt u in beeld brengen welke huishoudens het meeste last hebben van de stijging komend jaar en hoe groot de groep huishoudens is die dit slecht op kan vangen?

Antwoord

Zoals ik in mijn antwoord op vraag 3 aangeef, blijkt uit gegevens van de ACM dat het overgrote deel van de huishoudens de komende maanden met een fors hogere energierekening te maken krijgt. Om te beoordelen in welke mate huishoudens deze stijging plaatsvindt en in welke mate huishoudens deze stijging op kunnen vangen hangt af van meerdere factoren, namelijk het type contract, de staat van de woning en het inkomen van een huishouden. Dit vergt dus een individuele beoordeling van de situatie van alle huishoudens. Die informatie is niet beschikbaar.

5

Wanneer geeft u inzicht in de wijze waarop de 375 miljoen euro uit de motie-Hermans hieraan tegemoet komt en wordt verdeeld over de belastingvermindering Energiebelasting (EB) en Opslag Duurzame Energie (ODE) op elektriciteit in schijf 1? En wanneer wordt duidelijk hoe u de 125

⁴ Voor de Statline tabel zie : <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84672NED>

miljoen euro verdeeld wordt over de Opslag Duurzame Energie (ODE) op elektriciteit in schijf 2 en 3, zoals de motie-Hermans vraagt?

Antwoord

Om tegemoet te komen voor de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen op de korte termijn doet het kabinet incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. Op deze manier is het mogelijk om op korte termijn een lastenverlichting te realiseren. De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen.

De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs. Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022. Voor verdere toelichting verwijs ik naar brief die ik uw Kamer heb gestuurd op vrijdag 15 oktober jl. (Kamerstuk 2021Z18173).

Het kabinet stelt voor om vanuit de motie Hermans (Kamerstuk 35925, nr. 13) 500 miljoen euro in 2022 in te zetten voor de tijdelijke compensatie van de energierekening zoals hierboven is beschreven. Van de structurele reeks stelt het kabinet voor om vanaf 2023 200 miljoen euro naar voren te halen en te laten vervallen voor 2023 en verder. Dit om aan de urgente problematiek tegemoet te kunnen komen. Hiermee resteert 300 miljoen voor een structurele verlaging van de energierekening in de jaren 2023 en verder, waarbij een afgewogen verdeling zal moeten worden gemaakt tussen huishoudens en bedrijven. Het kabinet werkt nog aan de uitwerking van de motie Hermans vanaf 2023 en verder.

6

Wat zijn wat u betreft de onderliggende oorzaken van de prijsstijging? Welke zijn daarvan exogeen en van korte duur en waarvan kan worden verwacht dat dit langer aanhoudt?

Antwoord

De gasmarkt is een mondiale markt. In heel Europa en Azië zijn de gasprijzen gestegen door diverse ontwikkelingen zoals omschreven in de antwoorden van de minister van Economische Zaken en Klimaat op Kamervragen van Kamerlid Erkens (Brief met kenmerk: 2021D34787) en in de bijgaande Kamerbrief Een deel van de prijsstijging van gas en veel andere grondstoffen is veroorzaakt door de onbalans op de markt als gevolg van het snelle economische herstel van veel wereldeconomieën na de maatregelen gedurende de coronapandemie. In Europa is onder meer tijdens de lockdown-maatregelen een achterstand ontstaan in gasproductie en onderhoud van gasinfrastructuur, bijvoorbeeld in Rusland en Noorwegen, wat leidde tot minder aanbod. De verwachting is dat deze onbalans tussen vraag en aanbod zich in het komende jaar zal herstellen. Ook de hoge prijzen bieden sterke marktprikkels voor de aanbod- en vraagkant om te reageren.

Daarnaast is de vraag naar gas ook gestegen door de grotere uitfasering van steenkool en het toenemend aandeel fluctuerend hernieuwbare elektriciteitsproductie. In de afgelopen maanden met relatief weinig wind in Europa en droogte in Brazilië moesten gasgestookte elektriciteitscentrales relatief veel flexibiliteit leveren. Ten slotte wordt de warmtevraag deels ingevuld door gas en zal een koude winter invloed hebben op de totale gevraagde volumes. Het niet te voorspellen weerbeeld heeft daarmee ook invloed op de vraag. Wat dit voor effecten op de prijs heeft, zal afhangen in hoeverre aan de aanbodkant kan worden ingespeeld op de fluctuaties in de vraag.

7

In hoeverre draagt een stijgende stijging van de gasprijs bij aan de betaalbaarheid van de overstap naar duurzame energiebronnen? Is daarbij overwogen om de belasting op elektriciteit te verlagen om de energieprijzen te balanceren?

Antwoord

De hoge gasprijs werkt door in de prijzen voor elektriciteit, omdat gascentrales nog voor een aanzienlijk deel voorzien in de Nederlandse (en Europese) elektriciteitsopwekking, en warmte. Door de hogere marktprijzen voor energie is de prijs die duurzame energiebronnen ontvangen voor het geleverde gas, elektriciteit en warmte hoger. Dit verkleint de onrendabele top van deze investeringen en verkleint de noodzaak voor subsidie. Op dit moment is de verwachting in de markt dat de recente prijsstijging incidenteel van aard is en na de winter zal afzwakken, daarom zal de impact op investeringsbesluiten voor duurzame energiebronnen mogelijk beperkt zijn, aangezien die gebaseerd zijn op de gehele levensduur van een project.

Op 15 oktober 2021 is middels een brief (Kamerstuk nr. 2021Z18173) aan uw Kamer gecommuniceerd dat het kabinet een tijdelijke verlaging van het tarief in de 1^e schijf elektriciteit en de verhoging van de belastingvermindering gaat doorvoeren per 2022. Hiermee wordt voorzien om een lastenverlichting te bieden aan huishoudens en het mkb ter gedeeltelijke compensatie van de stijging in de energierekening. Hierbij is gekozen voor verlaging van het tarief op elektriciteit om zo gericht mogelijk huishoudens en het mkb te compenseren. Het is echter niet mogelijk en bovendien niet wenselijk om via de tarieven van de energiebelasting, die jaarlijks vastgesteld worden, structureel te compenseren voor fluctuerende energieprijzen om een 'constant' integraal tarief te realiseren. Een dergelijke maatregel, zal tegen uitvoeringstechnische problematiek aanlopen. Het zou namelijk betekenen dat de overheid een eventuele verhoging van het leveringstarief compenseert via het belastingtarief.

8

Wat vindt u van de oplossing die in Frankrijk is gekozen met het bevriezen van de aardgasprijs?

Antwoord

Deze oplossing van gereguleerde prijzen past in een markt met een traditie van overheidsinterventie in prijzen. In Nederland kennen wij bewust geen gereguleerde energietarieven, omdat dergelijk ingrijpen in marktprijzen verstoring werkt. De prijzen geven dan namelijk geen efficiënte informatie meer aan de markt over vraag en aanbod. Als leveranciers hun kosten niet meer mogen terugverdienen kunnen ze zich terugtrekken van de markt of mogelijk failliet gaan. Ook werken gereguleerde prijzen vaak als een belemmering voor nieuwe toetreders en voor nieuwe investeringen.

Wanneer de overheid ingrijpt in de marktprijzen is het risico groot dat de overheid vervolgens geconfronteerd wordt met schadeclaims van bedrijven die zeer complexe uitvoering vragen. Een dergelijke maatregel kan ook tot hogere totale nationale kosten leiden omdat energieleveranciers geen directe prikkel meer ervaren om de inkoopstrategie te optimaliseren. Daarnaast zullen de leveranciers die de meest risico hebben genomen, dat wil zeggen het minst hebben ingekocht via lange termijn contracten, de grootste compensatie nodig hebben. Dit kan leiden tot een verkeerde prikkel voor de leveranciers ook op de langere termijn.

Daarom is gekozen om de betaalbaarheid van de energierekening van huishoudens te borgen via een combinatie van sociaal armoedebeleid en in het kader van de huidige hoge gasprijzen door een tijdelijke verlaging van het belastingendeel van de energierekening.

9

Wat zijn de details van het Franse voorstel? Wie loopt het financiële risico als de gasprijs verder stijgt, de energieleveranciers of de overheid?

Antwoord

Frankrijk kent al een systeem van gereguleerde energieprijzen op de eindverbruikersmarkt. In Frankrijk stijgt het gereguleerde energietarief gas vanaf november met 12,6% en wordt dan vastgezet voor een periode van 18 maanden vanaf oktober. De overheid rekent er op dat de groothandelsprijzen in april weer zullen dalen, maar dan worden de gereguleerde prijzen niet verlaagd. Daarmee kunnen de energiebedrijven de eventuele verliezen uit de winterperiode compenseren. Indien dit vermeende voordeel niet opweegt tegen nadeel, dan is compensatie van energieleveranciers mogelijk. Hierdoor ligt het financiële risico uiteindelijk alsnog bij de overheid. Naast de prijsregulering kent de Franse overheid ook vouchers toe van 100 euro voor inwoners onder een bepaalde inkomensgrens.

10

In hoeverre is de korting op de energiebelasting (zoals afgesproken in motie-Hermans) toereikend om lage inkomens tegemoet te komen voor de hogere gasprijzen? Verkent u aanvullende maatregelen om te voorzien dat lage inkomens niet hard worden geraakt worden door de hogere gasprijs en wordt daarbij ook rekening gehouden met de (degressieve) tariefstructuur van de energiebelasting?

Antwoord

Op 15 oktober heeft het kabinet uw Kamer ingelicht over het voornemen om lastenverlichting te bieden voor huishoudens en het mkb om de stijging van de energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen gedeeltelijk te compenseren (Kamerstuk nr. 2021Z18173). Het kabinet heeft de afgelopen weken bekeken hoe de compensatie voor de stijgende energieprijzen het beste kan worden vormgegeven. Idealiter wordt de compensatie zo specifiek mogelijk vormgegeven, zodat het enkel terecht komt bij diegenen die daadwerkelijk de compensatie nodig hebben. Dit is echter mede vanwege de grote verschillen in de gevolgen voor specifieke huishoudens niet mogelijk. Het kabinet heeft er daarom voor gekozen om de stijging van de lasten te dempen op de plek waarop deze terecht komen, namelijk de energierekening.

De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen waardoor deze tot een relatief groot inkomenseffect bij lagere inkomens leidt ten opzichte van hogere inkomens. De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs. Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Huishoudens vallen in de regel allemaal binnen de eerste verbruiksschijf van de energiebelastingen, waardoor een aanpassing van het tarief in de hogere schijven niet relevant is voor huishoudens.

Daarnaast is het van belang om ook in te zetten op het bieden van handelingsperspectief voor huishoudens. Door woningen en gebouwen beter te isoleren en stapsgewijs over te stappen van aardgas naar (duurzame) warmtealternatieven wordt het energieverbruik omlaag gebracht. Hier is met het klimaatbeleid voor de gebouwde omgeving door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties reeds op ingezet met verschillende maatregelen, zoals de standaard voor woningisolatie en het bij Prinsjesdag aangekondigde budget van cumulatief 514 miljoen euro voor het nationaal isolatie programma en hybride warmtepompen. Het kabinet wil daarnaast op korte termijn maatregelen nemen die direct effect hebben op de energierekening van de huishoudens die relatief hard worden getroffen door de stijgende energierekening.

Recent onderzoek van TNO laat zien dat met name huishoudens met lagere inkomens in slecht geïsoleerde woningen te maken hebben met energiearmoede, waarvan ongeveer 75% in een corporatiewoning woont. Daarom heeft het kabinet 150 miljoen euro gereserveerd om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slechte energetische staat van hun woning te ondersteunen via gemeenten, die in buurten waar veel energiearmoede voorkomt gericht aan de slag kunnen gaan. Gemeenten bepalen zelf hoe ze dit doen, ook in overleg met woningcorporaties. Dit kan bijvoorbeeld via het uitgeven van vouchers waarmee energiebesparende producten gekocht kunnen worden, met energieboxen met bijvoorbeeld radiatorfolie en ledlampen of het geven van energieadvies door energieteams die langs huishoudens gaan. De aanpak richt zich zowel op huur- als koopwoningen en is aanvullend op het nationaal isolatie programma, waarover de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties u binnenkort nader zal informeren.

11

Welke andere (tijdelijke) oplossingen ziet u buiten de gebaande paden om grote problemen bij huishoudens te voorkomen en bent u bereid om deze voor te bereiden voor als de gasprijs nog verder stijgt?

Antwoord

De ontwikkeling van de gasprijs is erg onzeker. Het kabinet houdt daarom de komende periode een vinger aan de pols als het gaat om de ontwikkeling van de energieprijzen. Daarnaast onderstreept de huidige situatie op de gasmarkt het belang van een betrouwbare en betaalbare energievoorziening. In de toekomst zal onze energievoorziening steeds vaker te maken kunnen krijgen met volatiliteit in de energieprijzen. Het is daarom van belang om nader in kaart te brengen wat er nodig is om ook in de toekomst te zorgen dat energie voor alle huishoudens tegen een betaalbare prijs beschikbaar is. Het kabinet zal hier op korte termijn uw Kamer nader over informeren. Zie het antwoord bij vraag 10 en de recent verstuurde brief aan uw Kamer over de hoge gasprijzen en de (Kamerstuk nr. 2021Z18173) voor een toelichting op de maatregelen die nu getroffen worden en de maatregelen die onderzocht zijn om huishoudens te ondersteunen.

12

Heeft u voorbeelden van hoe andere landen binnen de Europese Unie met de hoge gasprijs omgaan?

Antwoord

Gezien er sprake is van een Europese energiemarkt is er ook in andere Europese landen sprake van snel stijgende energiekosten door de hogere gasprijzen. Landen gaan daarbij wel verschillend om met de prijsstijgingen. Een aantal landen, waaronder Duitsland, heeft op dit moment geen maatregelen genomen. Frankrijk heeft de energieprijs die leveranciers kunnen doorberekenen aan huishoudens gemaximeerd. Spanje kijkt naar de mogelijkheden om de winsten van hernieuwbare energieprojecten zwaarder te belasten en deze inkomsten ten goede te laten komen aan consumenten. In België is het sociale tarief uitgebreid en verlengd. Dit sociale tarief is een gunstig tarief voor elektriciteit en/of aardgas voor bepaalde huishoudens. Ook hebben enkele landen maatregelen genomen voor specifieke groepen, door bijvoorbeeld het verstrekken van energievouchers.

13

Kunt u deze vragen beantwoorden voor het herfstreces?

Antwoord

Ik deel de urgentie en heb gestreefd naar zo spoedig mogelijke beantwoording.

2021Z17714

1

Deelt u de mening dat u per direct actie moet ondernemen om de ongecontroleerde stijging van de gas- en stroomprijzen een halt toe te roepen?

Antwoord

Er is sprake van een uitzonderlijke situatie op de gasmarkt. De energieprijzen, en in bijzonder die van gas, zijn in de afgelopen maanden fors gestegen. Het kabinet ziet dat deze situatie onzekerheid oplevert omdat mensen en bedrijven zich zorgen maken of de prijzen blijven stijgen en of ze hun energierekening nog kunnen betalen. Het kabinet erkent deze zorgen. Het kabinet heeft geen directe invloed op de leveringstarieven, deze worden door de markt bepaald.

Wel heeft het kabinet invloed op de belastingen op de energierekening. Om tegemoet te komen voor de stijgende energierekening op de korte termijn als gevolg van de hoge gasprijzen doet het kabinet incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. Op deze manier is het mogelijk om op korte termijn een lastenverlichting te realiseren. De stijgende gasprijs verhoogt de energierekening, daarom verhoogt het kabinet ten eerste in 2022 incidenteel de belastingvermindering met 230 euro (inclusief btw). De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen. De stijgende gasprijs vertaalt zich eveneens in een stijgende elektriciteitsprijs.

Daarom wordt ten tweede in de energiebelasting in 2022 incidenteel het tarief op de eerste schijf elektriciteit verlaagd. Dit staat voor een huishouden met een gemiddeld verbruik ongeveer gelijk aan een verlaging van ongeveer 200 euro (inclusief btw). Een huishouden met een gemiddeld verbruik ontvangt dus in totaal een tegemoetkoming van ongeveer 430 euro (inclusief btw) ten opzichte van waarvan is uitgegaan bij het Belastingplan 2022. Voor verdere toelichting verwijs ik naar brief die ik uw Kamer heb gestuurd op vrijdag 15 oktober jl. (Kamerstuk 2021Z18173).

2

Houdt uw opmerking dat u “niet even een oplossing uit uw mouw kunt schudden” in dat het kabinet momenteel geen beeld heeft van de wijze waarop deze crisis beteugeld kan worden? Zo nee, welke oplossingen op korte termijn ziet het kabinet voor zich?

Antwoord

Zoals aangegeven in de bijgaande Kamerbrief zijn de huidige hoge gasprijzen het gevolg van een wereldwijde onbalans bepaald door meerdere factoren. Het kabinet heeft geen invloed op deze prijzen, maar heeft besloten om een deel van de negatieve koopkrachteffecten voor huishoudens weg te nemen. Dit door voor 2022 aanpassingen in de energiebelasting door te voeren (Kamerstuk 2021Z18173).

3

Bent u bereid per direct de energiebelasting voor huishoudens fors te verlagen en de dekking hiervoor indien nodig te zoeken in de 6,8 miljard euro die in de begroting van 2022 is vrijgemaakt voor aanvullende klimaatmaatregelen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Zoals in mijn reactie hierboven aangegeven heeft het kabinet besloten om voor 2022 aanpassingen in de energiebelasting door te voeren (Kamerstuk 2021Z18173).

4

Welke voor- en nadelen van het invoeren van een maximumtarief voor gas ziet u en overweegt u een dergelijke stap?

Antwoord

Nederland heeft in de Gas- en Elektriciteitswet niet de mogelijkheid om prijzen te reguleren op de eindverbruikersmarkt. Het invoeren van prijsregulering werkt verstorend in de markt. Als de overheid prijzen vastlegt in plaats van de markt, door het invoeren van een maximumtarief op de eindverbruikersmarkt, zal dat wellicht op korte termijn voor verlichting voor eindgebruikers

zorgen, maar de prijzen zijn dan geen goede reflectie meer van het aanbod en de vraag. Dit kan leiden tot hogere kosten voor de samenleving als geheel. De hoge brandstofkosten verdwijnen niet bij een maximumtarief. Als leveranciers de hogere grondstofkosten niet kunnen doorberekenen, kan dit leiden tot faillissementen en zal de overheid geconfronteerd worden met schadeclaims van bedrijven.

5

Zo nee, wat vindt u ervan dat landen als Spanje, waarvoor de Nederlandse belastingbetaler voor miljarden garant staat, wel tot een dergelijke stap overgaan?

Antwoord

Gezien het mondiale karakter van de hoge gasprijzen, hebben ook de inwoners van andere lidstaten te kampen met hogere kosten en speelt betaalbaarheid van energie een belangrijke rol. Sociaal beleid is primair een nationale competentie en het is dus aan de lidstaten om binnen de ruimte van Europese wet- en regelgeving met oplossingen te komen voor hun burgers. De Europese Commissie heeft een toolbox uitgebracht op 13 oktober waarin ze meer duidelijkheid geeft welke ruimte lidstaten daarin hebben.

6

Deelt u de mening dat Nederland zeker onder de huidige omstandigheden primair solidair moet zijn met zijn eigen burgers en dat zij financiële verlichting verdienen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat u hier invulling aan geven?

Antwoord

De effecten van de hoge gasprijzen raken alle burgers van de Europese Unie. De Europese Commissie heeft een toolbox opgesteld met daarin duidelijkheid over de ruimte die lidstaten hebben in het kader van de gestegen energieprijzen. In de toolbox geeft de Europese Commissie aan dat lidstaten nationaal maatregelen kunnen nemen om de gevolgen van de gestegen energieprijzen voor kwetsbare consumenten te verzachten. Hierbij noemt de Europese Commissie onder andere het verlagen van energiebelastingen. Zoals hierboven toegelicht heeft het kabinet ervoor gekozen om maatregelen door te voeren om de energiebelastingen voor 2022 tijdelijk te verlagen (Kamerstuk 2021Z18173).

7

Hoe aannemelijk acht u het dat Nederland gedwongen wordt maatregelen uit het Bescherm- en Herstelplan Gas te treffen? Indien u dit aannemelijk acht, voor welke stappen op de maatregelenladder geldt dit dan?

Antwoord

Ik acht het (zoals aangegeven in antwoord op vraag 8 van de leden De Roon en Kops en vraag 8 van het lid Van Haga) niet aannemelijk dat de leveringszekerheid voor beschermde afnemers in gevaar komt, gegeven de afspraken die gemaakt zijn voor het vullen van de laagcalorische gasopslag te Norg. De analyse van het Europese netwerk van transmissiesysteembeheerder voor gas (ENTSO-G) in haar winteroutlook ([SO0032-21_Winter Supply Outlook_2021-22.pdf \(entsog.eu\)](https://www.entsog.eu/publications/2021-22-winter-outlook)) laat zien dat de Europese gasinfrastructuur voldoende robuust en flexibel is om ook een koude winter te doorstaan. De opslagen voor hoogcalorisch gas zijn in Europa gemiddeld voldoende gevuld. Weliswaar krappere dan de afgelopen jaren, maar ook voldoende voor een koude winter. ENTSO-G geeft aan dat de huidige vulgraden er toe kunnen leiden dat bij een koude winter met relatief weinig hernieuwbare energieproductie de gasopslagen aan het eind van de winter relatief leeg zijn. Flexibiliteit bij een piekvraag in het vroege voorjaar zal dan moeten komen van extra import van bijvoorbeeld LNG (+5-10%).

Gegeven de huidige situatie op de gasmarkt houd ik vinger aan de pols en blijf ik in nauw contact met buurlanden en de Europese Commissies. Dit vindt onder meer plaats in periodieke bijeenkomsten van de Gas Coordination Group. ENTSO-G zal daarnaast dit najaar nog een EU-brede scenario-analyse publiceren.

Ten slotte, in de huidige wetgeving beschikt netbeheerder GTS over een aantal bevoegdheden, om indien de marktsituatie daar om vraagt, te voorkomen dat we in een crisissituatie terechtkomen. Mochten zich onverhoopt problemen gaan voordoen met zeer grote krapte op de markt, dan kan

GTS bijvoorbeeld een vrijblijvend verzoek doen aan netbeheerders uit het buitenland om minder gas af te nemen of aan shippers vragen om meer gas in te voeden. Voor verdere instrumenten uit het bescherm en herstelplan, zoals het oproepen tot vermindering van aardgasgebruik en het afschakelen van niet beschermde gebruikers (industrie) neemt de waarschijnlijkheid steeds verder af. Het is zeer onwaarschijnlijk dat we tot de meest extreme maatregel in het Bescherm- en Herstelplan, namelijk het afsluiten van regio's (inclusief huishoudens) moeten overgaan.

8

Klopt het dat Gazprom zich, ondanks het fors terugschroeven van de gastoevoer, nog altijd aan leveringsverplichtingen uit langetermijncontracten houdt? Zo ja, wat zegt het over het anticiperend vermogen van Nederland dat zelfs binnen die situatie een dergelijke crisis kan ontstaan?

Antwoord

De opmerking dat Gazprom zich houdt aan de leveringscontracten wordt ondersteund door het Internationaal Energieagentschap.⁵ Ik heb geen reden om aan deze lezing te twijfelen. In bijgevoegde Kamerbrief wordt gewezen naar internationale experts van bijvoorbeeld het Internationale Energieagentschap (IEA), nationale experts geraadpleegd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, alsmede de Europese toezichthouder op de gasmarkt ACER, die wijzen op een combinatie van vraag- en aanbodfactoren voor de hoge gasprijzen. Als onderdeel van de Europese interne markt is er ook in Nederland sprake van hoge gasprijzen. Er is wel geanticipeerd op de leveringszekerheid van aardgas. Er is voldoende gasinfrastructuur inclusief goede interconnecties, relatief veel opslagcapaciteit en een liquide gashandelsbeurs. Ik verwijs graag naar bijgevoegde Kamerbrief voor een uitgebreider antwoord op uw vraag over het anticiperend vermogen van Nederland.

9

Deelt u de zorgen over de eventuele gevolgen van de Duitse verkiezingen en formatie voor de (tijdige) ingebruikname van de Nord Stream 2-pijplijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe handelt u hierop?

Antwoord

Nord Stream 2 AG (de eigenaar van de gaspijpleiding) moet bij de Duitse toezichthouder aantonen hoe Nord Stream 2 zal voldoen aan de eisen van de Europese gasrichtlijn, zoals derdentoegang en ontbundeling. Dit wordt de certificeringsprocedure genoemd en die loopt nu in Duitsland in lijn met de bepalingen van de Europese gasrichtlijn.

10

Erkent u dat de exploderende gasprijzen grotendeels te wijten zijn aan de energietransitie en het klimaatbeleid, waaronder de hoge energiebelasting op aardgas, de opslag duurzame energie (ODE), de CO₂-heffing voor bedrijven, het sluiten van kolencentrales, het fors reduceren van de productie van nog operationele kolencentrales en de halsstarrige en onwillige houding ten opzichte van kernenergie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

In bijgevoegde Kamerbrief ga ik uitgebreid in op uw vraag. Het korte antwoord hierop is dat de energietransitie en het klimaatbeleid onderdeel zijn van de oplossing en niet van het probleem van de stijging van de gasprijzen.

11

Deelt u de zorgen over het mogelijke banenverlies in de regio Delfzijl door het stilleggen van de productie door aluminiumfabriek Aldel als gevolg van de gasprijs? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De grootste impact van de hoge energieprijzen op bedrijven doet zich voor bij bedrijven uit de energie-intensieve industrie, zoals de kunstmestproductie en de zink- en aluminiumindustrie. Het is de verantwoordelijkheid van deze bedrijven om zich met behulp van lange termijncontracten in

⁵ <https://www.iea.org/news/statement-on-recent-developments-in-natural-gas-and-electricity-markets>

te dekken tegen deze heftige schommelingen van de energieprijzen. Veel bedrijven uit deze industriële sectoren hebben daarom ook hun energietarieven voor langere tijd vastgezet, waardoor het voor de hand ligt dat zij op korte termijn niet worden geraakt.

De hoge gasprijzen raken niet alleen Nederlandse bedrijven, maar spelen ook in het buitenland. Omdat de hoge gasprijzen een mondiaal fenomeen zijn, verslechtert de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven in principe niet.

In het geval bedrijven worden geconfronteerd met liquiditeitsproblemen door de oplopende energieprijzen, dan dienen zij met hun bank/financier tot een oplossing zien te komen. In combinatie met de bestaande financieringsinstrumenten van RVO zal dit in de meeste gevallen tot een oplossing leiden. De situatie wordt continu gemonitord.

12

Hoeveel bedrijven hebben voor zover bekend de productie stilgelegd of fors afgeschaald in reactie op de gestegen gasprijzen en hoeveel werknemers zijn hiermee gemoeid?

Antwoord

Zoals ik in het antwoord op voorgaande vraag al aan geef doet de grootste impact van de hoge energieprijzen op bedrijven zich voor bij bedrijven uit de energie-intensieve industrie, zoals de kunstmestproductie en de zink- en aluminiumindustrie. Op basis van de huidige signalen vanuit bedrijven uit de energie-intensieve industrie zijn forse problemen beperkt tot een relatief klein aantal bedrijven. Voor zover bij ons bekend gaat het specifiek om vier grote energie-intensieve industrie bedrijven. Naast deze grote bedrijven zijn er een aantal sectoren waar er problemen worden ervaren, namelijk de glastuinbouw, de glasindustrie, garagehouders en industriële bakkers.

Binnen de sectoren die het nu zwaar hebben is de individuele situatie verschillend en kan anders uitpakken in relatie tot eventueel banenverlies. Een en ander is namelijk ook afhankelijk van de mate waarin de individuele bedrijven hun energieposities hebben afgedekt. Bijvoorbeeld door langetermijncontracten die kosten beheersbaar houden.

In diverse sectoren kunnen de hoge kosten worden door belast in het eindproduct. De vraag naar deze eindproducten is nog steeds hoog, waardoor banenverlies niet direct aan de orde is. Bovenstaande heeft betrekking op directe arbeidsplaatsen, maar de bedrijven acteren mogelijk in een ecosysteem waardoor er ook indirecte werkgelegenheid mee gemoeid is. De impact hierop is niet in te schatten. De ontwikkelingen bij de energie-intensieve industrie en de bovengenoemde sectoren worden nauwlettend gevolgd.

13

Deelt u de mening dat banenverlies als gevolg van de gascrisis uit alle macht voorkomen moet worden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u bereid de kosten voor de getroffen bedrijven weer beheersbaar te maken en welke mogelijkheden ziet u hiertoe?

Antwoord

Het kabinet erkent de zorgen rondom de stijgende energierekening. Om tegemoet te komen aan burgers en MKB voor de stijgende energierekening op de korte termijn doet het kabinet zoals aangegeven in de Kamerbrief van 5 oktober (Kamerstuk 29023, nr. 272) incidenteel en alleen voor 2022 een tweetal aanpassingen in de energiebelastingen. De belastingvermindering is een vaste korting op het belastingdeel van de energierekening en geldt voor iedereen.

De hoge gasprijzen raken niet alleen Nederlandse bedrijven, maar spelen ook in het buitenland. Omdat de hoge gasprijzen een mondiaal fenomeen zijn, verslechtert de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven in principe niet. In principe is het beheersen van de kosten een verantwoordelijkheid van deze bedrijven zelf. Dit kan met behulp van vaste prijscontracten om zich zo in te dekken tegen deze heftige schommelingen van de energieprijzen. Veel bedrijven uit deze industriële sectoren hebben daarom ook hun energietarieven voor langere tijd vastgezet, waardoor het voor de hand ligt dat zij op korte termijn niet worden geraakt.

14

Bent u ermee bekend dat het aandeel 'duurzame' energie als onderdeel van onder andere de Duitse energiemix dit jaar fors is afgenomen ten opzichte van vorig jaar als gevolg van weersomstandigheden, net zoals bijvoorbeeld het aandeel van windenergie in het Verenigd Koninkrijk dat op de Noordzee is gekelderd van 25 procent vorig jaar naar 7 procent nu? Zo ja, erkent u dat het, los van de onbetaalbaarheid van de operatie en de gevolgen voor het landschap, ook qua leveringszekerheid totaal irreëel is om traditionele energiebronnen zoals kolen, gas en kernenergie bij het grofvuil te zetten?

Antwoord

De energieopbrengst van windenergie en zonne-energie per jaar kan enigszins verschillen, net zoals we dat kennen van waterkracht als gevolg van meer of minder neerslag in enig jaar. We moeten alleen niet een moment dat het op enig moment minder waait of er minder zon is, vergelijken met een gemiddelde over een jaar. Het is desondanks cruciaal dat in een energiesysteem met veel wind- en zonne-energie er ook bronnen zijn voor die momenten dat het niet of minder waait of de zon niet of minder schijnt. Dit zogenaamde regelbare vermogen is in Nederland nu in de vorm van gascentrales geregeld.

Volgens de Monitor Leveringszekerheid van TenneT blijkt dat deze gascentrales er voor zorgen dat de leveringszekerheid tot zeker 2030 geborgd blijft. Vanwege de stijgende ETS-prijs zal dit regelbare vermogen op den duur uit een andere bron gaan komen. Dit kan uit bijvoorbeeld batterijen, waterstofcentrales (gascentrales op basis van waterstof) of kerncentrales komen. Ik onderzoek daarom ook nu door middel van een scenariostudie welke rol kernenergie kan spelen in de energiemix richting 2050.

15

Deelt u de mening dat u de waarschuwingen voor het intermitterende karakter van wind- en zonneenergie tot op heden in de wind heeft geslagen? Zo nee, waarom niet en wat heeft u gedaan om dit probleem het hoofd te bieden? Zo ja, erkent u dat we met de energietransitie op een totaal verkeerd spoor zitten en dat het gekozen beleid drastisch herzien dient te worden?

Antwoord

Om in de toekomst de leveringszekerheid te borgen in een productiepark met veel wind- en zonne-energie is het realiseren van voldoende flexibiliteit in het systeem van groot belang. Er moet voldoende regelbaar vermogen zijn dat op- en af kan schakelen naar gelang de hernieuwbare elektriciteitsproductie fluctueert. Dit regelbaar vermogen moet in toenemende mate CO₂-vrij worden gegeven de klimaatambities. Flexibiliteit voor kortere periodes kan in de toekomst ook komen van opslag van batterijen. Deze zijn bijvoorbeeld geschikt om het dag-nachtritme van zonne-energie op te vangen en daarmee voor een continue energielevering te zorgen. De ontwikkeling van elektrisch vervoer kan daarbij ook een positieve rol spelen. Lange termijn flexibiliteit om langere periodes met weinig wind of zon te overbruggen dient te komen van onder andere kerncentrales of gasgestookte centrales die in toenemende mate CO₂-vrij moeten worden (bijvoorbeeld op basis van waterstof).

Daarnaast dient de vraagkant ook steeds flexibeler te worden, zodat er beter gereageerd kan worden op fluctuaties aan de aanbodzijde. Dit kan onder meer door grootschaliger toepassing van elektrolyzers voor waterstofproductie, e-boilers en warmtepompen. Deze zullen meer energie gaan verbruiken op het moment dat het aanbod hoog is en minder energie op het moment dat het aanbod laag is. Zo zal de vraagzijde beter kunnen meebewegen op de mate waarin de zon schijnt of de wind waait. In het Nederlandse energiebeleid is daarnaast ingezet op een goede inbedding in een Europese geïntegreerde markt. Flexibiliteit kan namelijk ook geleverd worden door import- en exportstromen. Daarbij kan er geprofiteerd worden van de verschillen in productieparks tussen lidstaten, waarbij lidstaten met veel kernenergie complementair zijn aan lidstaten met veel wind- en zonne-energie. Er is fors geïnvesteerd in het uitbreiden van interconnectiecapaciteit en het verbeteren van de Europese energiemarkt. Cruciaal voor het creëren van flexibiliteitsopties is dat er een voldoende prijsprikkels zijn. Vrije prijsvorming met fluctuerende prijzen leidt tot grensoverschrijdende handel en creëert juist een business case voor flexibiliteitsopties als opslag en regelbaar vermogen.

16

Wat is uw reactie op het recent gepubliceerde onderzoek van het Den Haag Centrum voor Strategische Studies (HCSS) waarin geconcludeerd wordt dat het gegeven de omstandigheden 'vooralsnog onverantwoord is kolencentrales, de nucleaire centrale in Borssele en het Groningenveld te sluiten'?

Antwoord

Het rapport van The Hague Centre of Strategic Studies (HCSS) over de leveringszekerheid van aardgas in Nederland biedt een duiding van de huidige situatie en bevat bruikbare aanbevelingen. HCSS beveelt aan om in te zetten op diversificatie van bronnen. Deze aanbevelingen sluiten aan op het huidige beleid. Hierover bent u eerder dit jaar geïnformeerd in een brief over strategische afhankelijkheden van 9 februari 2021 (Kamerstuk 21501-33-845). Daarnaast gaat het rapport ook in op het benutten van het Groningenveld in geval van nood. Er zijn afspraken gemaakt om een beperkte hoeveelheid extra te kunnen winnen. Dit is alleen mogelijk als er leveringszekerheidsrisico is.

2021Z17545

1

Bent u bekend met het bericht van RTL Nieuws van 6 oktober 2021: "Gasprijs door het dak – maar de kraan in Groningen blijft vrijwel dicht", waarin staat: "Dat de prijs zo hoog is, komt omdat de voorraden op een historisch laag niveau staan"?

Antwoord

Ja.

2

Bent u bekend met het NOS-bericht waarin staat: "Door zorgen over de gasvoorraden voor komende winter, is de gasprijs opnieuw flink gestegen."?

Antwoord

Ja.

3

Bent u bekend met het bericht "Gas- en stroomprijzen bereiken recordhoogtes" van 7 oktober 2021 in NRC" waarin staat: "De vraag naar gas stijgt fors. Huishoudens komen vermoedelijk niet in de knel, aangezien 'laagcalorisch gas' goed op voorraad is."?

Antwoord

Ja.

4

Bent u ermee bekend dat de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden De Vries en Erkens (beiden VVD) bevestigt dat de gasopslagen voor het laagcalorische gas dat voor huishoudens bedoeld is, jaarlijks juist in voldoende mate gevuld zijn (waaronder gasopslag Norg)?

Antwoord

Ja.

5. Bent u bekend met het artikel 'Kabinet breekt begroting open voor compensatie stijgende energierekening' van 7 oktober 2021 in de Volkskrant, waarin staat dat de gasopslag bij Norg juist niet voldoende bevoorrad is en dat het kabinet nu onderzoekt hoe de gasvoorraden snel kunnen worden aangevuld?

Antwoord

Ja.

6

Hoe verklaart u de tegenstrijdige berichten over de omvang van de gasvoorraden? Is gas, bedoeld voor huishoudens, nu wel of niet in voldoende mate op voorraad, zoals de staatssecretaris van EZK beweert? Zo ja, hoe kan het dan dat de gasprijzen voor huishoudens al zijn gestegen? Zo nee, waarom beweert de staatssecretaris van EZK dit dan?

Antwoord

De gasmarkt is een mondiale markt en de gasprijzen worden niet bepaald door de omvang van de Nederlandse gasvoorraden. In heel Europa en Azië zijn de gasprijzen gestegen door diverse ontwikkelingen zoals omschreven in de antwoorden van de minister van Economische Zaken en Klimaat op Kamervragen van Kamerlid Erkens (Brief met kenmerk: 2021D34787). Met een vulgraad van ruim 80% zijn de L-gasopslagen, waar de huishoudens van afhankelijk zijn ruim voldoende gevuld voor een normale of koude winter. Hierdoor is er geen directe zorg voor de leveringszekerheid van huishoudens.

Hoewel de gasprijzen op de groothandelsmarkt het afgelopen half jaar fors zijn gestegen, laat het effect ervan op huishoudens een wisselend beeld zien. Huishoudens kopen hun gas namelijk in op

de kleinverbruikersmarkt en het hangt af van het afgesloten contract of, en in welke mate, de hoge groothandelsprijzen worden doorberekend. Voor de huishoudens die een contract met variabele tarieven hebben afgesloten, zullen grotendeels op 1 januari de tarieven worden aangepast, en zal de stijging op de groothandelsmarkt worden doorberekend. Huishoudens die een vast contract hebben afgesloten zullen, afhankelijk van de duur, vooralsnog niet geconfronteerd worden met een tariefsverhoging. Ten slotte zullen huishoudens die nu een nieuw contract willen afsluiten ook geconfronteerd worden met tarieven waar de hoge groothandelsprijzen in zijn verwerkt.

7

Bent u ermee bekend dat de olie- en gasmarkt erom bekend staan grillig te zijn en dat de energieprijzen onvoorspelbaar kunnen zijn?

Antwoord

Ja.

8

Bent u het ermee eens dat, indien het kabinet ervoor kiest om huishoudens afhankelijk te houden van gas, terwijl de markt voor fossiele brandstoffen bekend staat om de volatiliteit, er dan een extra verantwoordelijkheid bij komt kijken om burgers te beschermen tegen energiearmoede door juist de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen nu 'vol gas' af te bouwen?

Antwoord

De markten voor elektriciteit en gas zijn onderverdeeld in groothandelsmarkten en kleinverbruikersmarkten. De consument op de kleinverbruikersmarkt heeft de vrijheid om door zijn contractkeuze mee te bewegen met de prijzen op de groothandelsmarkten. Indien de consument kiest voor lange termijncontracten kan het risico op blootstelling aan extreme, korte termijn prijsfluctuaties in de tarieven worden beperkt. Bij contracten met variabele tarieven worden de tarieven op gezette tijden aangepast, in de regel op 1 januari en op 1 juli, aan de situatie op de groothandelsmarkten waardoor het risico op blootstelling aan prijsfluctuaties toeneemt. Door energiebesparende maatregelen te treffen kan wel het energieverbruik, en daarmee de blootstelling aan volatiele energieprijzen, beperkt worden. Om huishoudens te helpen bij het verduurzamen van hun woning heeft het kabinet bijvoorbeeld het Nationaal Warmtefonds opgericht en worden subsidies voor eigenaar-bewoners (ISDE) en VvE's (SEEH) beschikbaar gesteld waarmee huishoudens ondersteund worden bij het isoleren van hun woning. Ook heeft het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.

De huidige prijspieken op de groothandelsmarkt voor gas reflecteren de huidige krapte op de mondiale gasmarkt. In de antwoorden op de Kamervragen van Kamerlid Erkens (Brief met kenmerk: 2021D34787) en in de Kamerbrief bij deze antwoorden is ingegaan op de oorzaken, die naar verwachting deels tijdelijk zijn als gevolg van de opleving van de economieën na de wereldwijde COVID-19 maatregelen.

Wat betreft de groothandelsmarkt voor elektriciteit is de verwachting dat door het toenemend aandeel van fluctuerend duurzaam vermogen de prijsfluctuaties op de groothandelsmarkt zullen toenemen. Nu al is zichtbaar dat op momenten met veel productie van wind- en zonne-energie de handelsprijzen zeer laag zijn en treden er kortstondige prijspieken op bij momenten dat er juist weinig duurzame productie is. Dit betekent dat het afbouwen van de afhankelijkheid van aardgas niet per definitie leidt tot minder volatiliteit in de energieprijzen, maar in een verschuiving naar volatiliteit op een andere markt.

9

Welke maatregelen heeft het kabinet de afgelopen jaren getroffen om energiearmoede die hieruit voortkomt te voorkomen?

Antwoord

Het kabinet wil dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Het kabinet monitort de energierekening nauwgezet, hiertoe heeft het kabinet het CBS en het PBL gevraagd jaarlijks een update van de energierekening te publiceren. TNO heeft recent in samenwerking met

het CBS een onderzoeksrapport uitgebracht waarin energiearmoede in Nederland in kaart is gebracht. Hierin wordt niet alleen naar de betaalbaarheid van de energierekening gekeken maar ook naar de kwaliteit van de woningen en in welke mate bewoners (financieel) in staat zijn deze te verduurzamen. Het onderzoek van TNO bevestigt het beeld dat het verduurzamen van woningen zowel kan leiden tot een lagere energierekening, meer comfort en minder gezondheidsklachten voor huishoudens als dat het resulteert in klimaatwinst. Het kabinet vindt het daarom van belang hier stappen in te blijven zetten. Om huishoudens te helpen bij het verduurzamen van hun woning heeft het kabinet bijvoorbeeld het Nationaal Warmtefonds opgericht en worden subsidies voor eigenaar-bewoners (ISDE) en VvE's (SEEH) beschikbaar gesteld waarmee huishoudens ondersteund worden bij het isoleren van hun woning. Ook heeft het kabinet bij de Miljoenennota cumulatief 514 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de start van een Nationaal Isolatieprogramma voor huur- en koopwoningen.

Het kabinet deelt de zorgen rondom de hogere energieprijzen en monitort de situatie nauwgezet. Om op korte termijn huishoudens tegemoet te komen in de stijgende energierekening als gevolg van de hoge gasprijzen heeft het kabinet besloten tot incidentele aanpassingen in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173). Of een huishouden de energierekening kan betalen, hangt niet alleen af van de uitgaven aan energie, maar ook van het besteedbare inkomen en de andere noodzakelijke uitgaven het huishouden. Het kabinet weegt daarom in de koopkrachtbesluitvorming jaarlijks integraal alle plussen en minnen voor huishoudens, waaronder de energierekening.

10

Bent u het ermee eens dat burgers niet de dupe zouden mogen worden van falend energiebeleid van overheden? Op welke vlakken is het kabinet tekortgeschoten?

Antwoord

Het doel van het klimaat- en energiebeleid van het kabinet is gericht op het garanderen van betrouwbare, betaalbare en schone energie. Daarvoor is er een nationaal en Europees raamwerk van wetten en regels en monitoring opgezet. Daarnaast zijn er de klimaatambities om onze energiehuishouding in 2050 CO₂-neutraal te hebben. Deze energietransitie vraagt veel van de samenleving en overheden moeten voortdurend monitoren in hoeverre de doelen, zeker ook voor burgers haalbaar blijven en bijsturen waar nodig.

De huidige hoge prijzen op de gasmarkt zijn een mondiaal verschijnsel. Het internationale energie agentschap (IEA) constateert dan ook dat elk land geconfronteerd wordt met hogere gasprijzen, ongeacht de marktordening of de stand van eventuele gasopslagen. Er is met de aangekondigde incidentele aanpassing in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173) een substantiële stap gezet om huishoudens tegemoet te komen in de stijging in de energierekening. Het kabinet blijft een vinger aan de pols houden om de effecten op de koopkracht en leveringszekerheid te monitoren.

11

Bent u het ermee eens dat wanneer de staatssecretaris van EZK in de beantwoording van de vragen van de VVD-fractie over leveringszekerheid van gas schrijft: "Ik blijf de exploratie- en exploitatieactiviteiten van gaswinning op zee volgen om te kijken of de gaswinning in Nederland niet versneld afneemt." (blz. 5), zij dan bezig is om huishoudens afhankelijk te houden van gas? Kunt u deze vraag beantwoorden met ja of nee, gevolgd door een toelichting?

Antwoord

De overheid voert op meerdere terreinen, als onderdeel van het klimaatakkoord, actief beleid om de gasconsumptie in Nederland te verminderen. In het kader van de Commissievoorstellen uit het fit for 55 pakket zal dit beleid geïntensiveerd moeten worden. Een transitie naar een CO₂-vrije samenleving vergt echter tijd en de gasconsumptie zal ook volgens de KEV2020 raming nog meerdere jaren plaatsvinden. Op 20 maart 2020 heeft het kabinet met haar visie op waterstof en groen gas (Kamerstuk 31239, nr.486) het belang onderstreept van duurzame moleculen in ons toekomstige energie- en grondstoffsysteem en aangegeven op welke wijze ondersteuning nodig is. De overheid moet naast de inzet op uitbreiden van duurzame opties, de uitrol van een waterstofeconomie en het stimuleren van energie-efficiëntie ook blijven inzetten op het zekerstellen van voldoende gasstromen naar Nederland. Van oorsprong was Nederland een

exportland, maar door het versneld sluiten van het Groningenveld zijn we een importland geworden. Het is dan ook van belang de diversificatie van bronnen en routes voor gas in het oog te houden, zodat we niet afhankelijk worden van enkele grote gasaanbieders. Gaswinning in Nederland is daarbij één van de opties om de leveringszekerheid te garanderen. In februari 2021 is een gezamenlijke brief van de minister van Economische Zaken en Klimaat en de minister van Buitenlandse Zaken verzonden over strategische afhankelijkheden en geopolitieke aspecten in het energiedomein (Kamerstuk 21501-33-845).

12

Waarom heeft het kabinet de Kamer niet geïnformeerd tegen welke prijs het kabinet de leveringszekerheid van gas wil borgen, ook niet nadat eerder genoemde leden onlangs nog vragen hadden gesteld over de leveringszekerheid van gas? Vindt u ook niet dat dat belangrijke informatie is die onmisbaar is voor het wel of niet goedkeuren van het energiebeleid door de volksvertegenwoordigers?

Antwoord

Het borgen van leveringszekerheid van gas vindt plaats binnen een raamwerk van wet- en regelgeving. Daarbij is er een belangrijke rol weggelegd voor marktwerking met marktpartijen die een leveringsplicht hebben en ook voor de netbeheerder die verantwoordelijk is voor voldoende transportcapaciteit en piekleveringen bij koudeperiodes van -9 tot -17 graden Celsius. Er moet bij leveringszekerheid onderscheid gemaakt worden tussen beschermde afnemers, zoals huishoudens, en niet-beschermde afnemers zoals grootverbruikers. In Nederland gebruiken alle beschermde afnemers laagcalorisch gas. Hoogcalorisch gas wordt vooral gebruikt door industriële grootverbruikers.

In verband met het verminderen van de winning uit en voorgenomen sluiting van het Groningenveld zijn daarom voor de komende jaren afspraken gemaakt met NAM en haar aandeelhouders Shell en ExxonMobil over het vullen van de laagcalorische opslag Norg met inachtneming van de leveringszekerheid. De Kamer is daarover op 9 maart jl. geïnformeerd (Kamerstuk 33 529, nr. 850). Hiermee wordt bereikt dat kan worden voldaan aan de leveringszekerheid van de laagcalorische gebruikers. Met de huidige vulgraad van ruim 80% is de opslag voldoende gevuld om de leveringszekerheid van de beschermde afnemers te borgen. Voor de industriële grootverbruikers zie ik geen noodzaak om extra eisen op te leggen.

Er is op een markt geen sprake van één prijs voor leveringszekerheid. Marktpartijen kunnen zich in een marktmodel voor een deel indekken tegen leveringszekerheidsrisico's. Denk daarbij aan het vullen van gasopslagen, het vooraf inkopen van gas op forwardmarkten of het aangaan van lange termijn contracten. Dergelijke verzekeringen hebben een kostprijs. Marktpartijen zullen aan de hand van hun eigen risicoprofiel bepalen welk risico zij willen afdekken.

13

Wat is de rol van grote, rijke olie- en gashandelaren, zoals Trafigura en Vitol, in de energiearmoede in Nederland?

Antwoord

Er is geen aanwijzing dat er onvoldoende concurrentie is op de markten voor olie- en gas. De huidige olie- en gasprijzen komen dan ook niet tot stand door marktgedrag van specifieke marktpartijen, maar reflecteren ontwikkelingen op de wereldmarkt. Voor nadere toelichting over de oorzaken van de huidige situatie op de gasmarkt verwijs ik u naar de antwoorden van de minister van Economische Zaken en Klimaat op Kamervragen van Kamerlid Erkens (Brief met kenmerk: 2021D34787).

14

Kunt u uitsluiten dat de grote, rijke olie- en gashandelaren, zoals Trafigura en Vitol, gaan meeprofiten van de financiële tegemoetkoming voor de energierekening van huishoudens, die uit Nederlands belastinggeld zal worden betaald? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De recent aangekondigde, incidentele, financiële tegemoetkoming in de energiebelasting (Kamerstuk 2021Z18173) is een tegemoetkoming aan de vraagkant in de stijging van de

energierekening voor huishoudens en mkb via de energiebelastingen. Daarmee is er geen direct profijt voor partijen aan de aanbodkant. Daarbij zijn beide bedrijven handelaren in grondstoffen zoals aardgas en bieden ze niet direct gas aan op de eindverbruikersmarkt.

15

Wat heeft het kabinet de afgelopen jaren gedaan om te voorkomen dat extreme fluctuaties in de olie en gasprijzen, doorwerken in de energierekening van huishoudens?

Antwoord

De eindverbruikersmarkt voor gas is dusdanig georganiseerd dat er voldoende concurrentie is tussen meerder marktpartijen. Er worden zoals eerder aangegeven door deze partijen meerdere producten aangeboden, waarbij de consument kan kiezen de energietarieven langjarig vast te leggen of juist niet.

16

Bent u ermee bekend dat investeren in duurzame vormen van energieopwekking dergelijke schommelingen juist zou kunnen opvangen?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 8.

17

Erkent u dat de volatiliteit van de gasmarkt, die nu gevoeld wordt, laat zien dat er juist nu een enorme impuls nodig is in de duurzame energietransitie? Waarom houdt u deze transitie op door in te zetten op gas?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 11.

18

Waarom doet het kabinet het stelselmatig voorkomen in het energiedossier (bijvoorbeeld als het gaat over doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid en voldoen aan het Klimaatakkoord van Parijs) alsof er maar twee opties zijn: eigen gas en Russisch gas, in plaats van duurzame energie, eigen gas en Russisch gas? Erkent u dat het zo logisch is dat de keuze altijd op gas valt en nooit op duurzame energie, en dat de inzet op gas op deze manier altijd te rechtvaardigen is, ook in het licht van het Klimaatakkoord van Parijs?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 11.

19

Vindt u het eerlijk om duurzame energie uit te sluiten en net te doen alsof het kabinet alleen maar kan kiezen tussen eigen gas en Russisch gas? Zo ja, waarom vindt u het eerlijk om de beleidsoptie waaraan u zich gecommitteerd heeft, stelselmatig uit te sluiten? Zo nee, bent u bereid om duurzame energie vanaf nu wel altijd mee te wegen in de afweging van beleidsopties in het energiedomein? Waarom wel of niet?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 11.

20

Bent u het ermee eens dat de transitie naar duurzame energie de energierekening betaalbaarder en voorspelbaarder maakt? Zo ja, kunt u dan ook bevestigen dat compensatie voor de energierekening van huishoudens niet ten koste gaat van subsidies voor duurzame energie? Zo nee, wat verklaart dat u zich niet aansluit bij deze algemeen geaccepteerde kennis?

Antwoord

De huidige situatie rond de onverwacht sterk gestegen gas- en elektriciteitsprijzen toont aan dat

het lastig is lange termijn uitspraken te doen over ontwikkeling prijzen. Zie antwoord op vraag 8 voor een nadere toelichting over de volatiliteit van de gas- en elektriciteitsprijzen. Hoe verder we zijn in de energietransitie, hoe minder afhankelijk we zullen worden van specifieke energiebronnen uit een beperkte groep landen. Die diversificatie kan bijdragen aan de voorspelbaarheid en betaalbaarheid van de energierekening. Energiebesparing als onderdeel van de energietransitie draagt al op korte termijn bij aan de betaalbaarheid van de energierekening.

De incidentele compensatie van de energierekening (Kamerstuk 2021Z18173) en de verdere uitwerking van de motie-Hermans (Kamerstuk 35925, nr. 13) wordt bekostigd uit algemene middelen en gaat daarom niet ten koste van subsidies voor duurzame energie.. Met het oog op de klimaatdoelen zijn de begrotingsmiddelen voor duurzame energieopties juist gestegen in de begroting voor 2022 (Kamerstuk 35 925, nr. 1).

21

Kunt u deze vragen beantwoorden voorafgaand aan de derde termijn van de Algemene Financiële Beschouwingen?

Antwoord

Ik deel de urgentie en heb gestreefd naar zo spoedig mogelijke beantwoording.